

01

Informatielogistiek
bij Erasmus MC

**Bouwen op
informatie**

02

Zijn recordmanagers
er klaar voor?

**Nieuwe
Selectielijst**

03

Eigentijds
kennismanagement

**Louis
Vuitton**

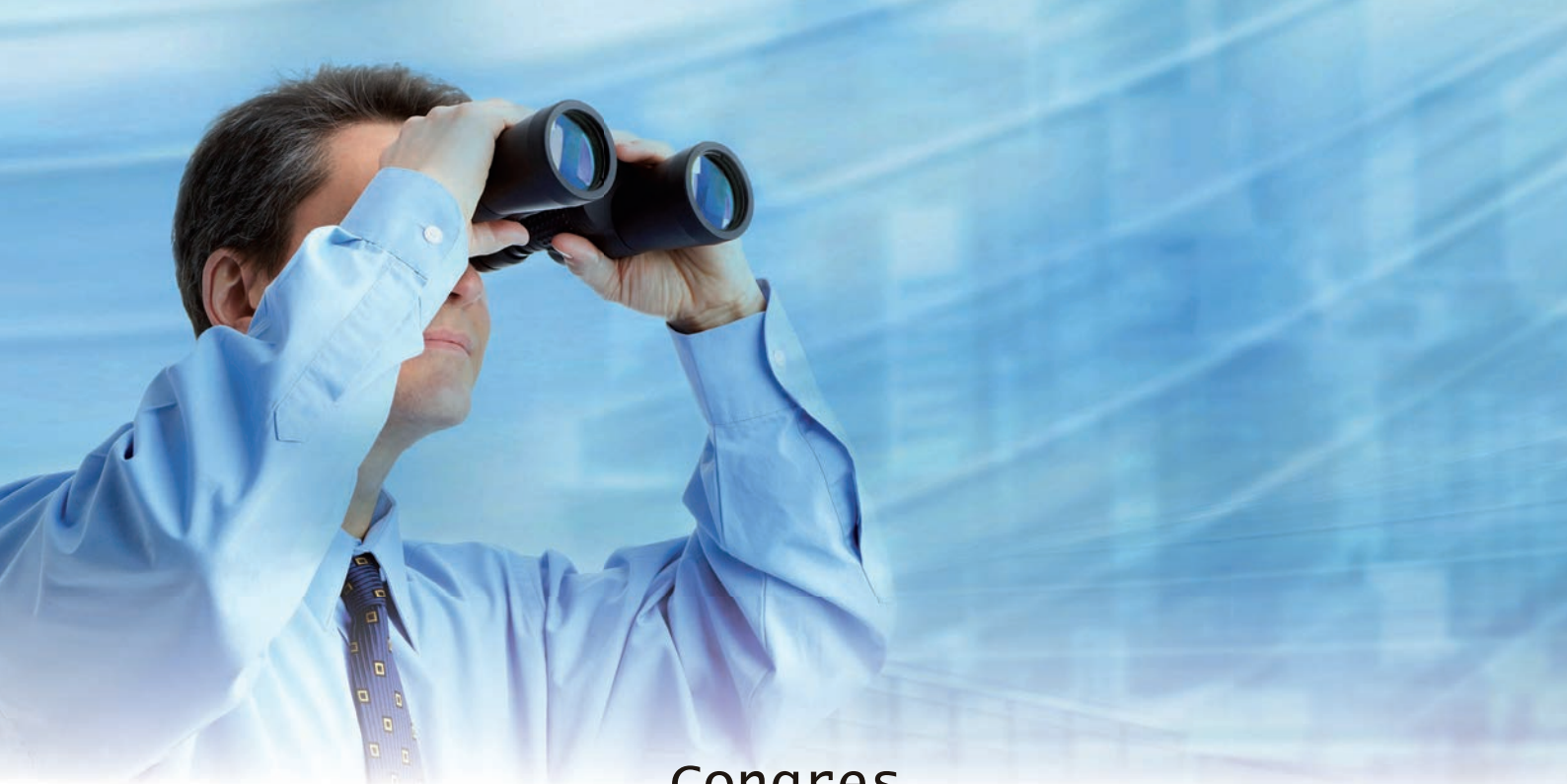
04

Nieuwe serie

Startups

Waar blijft de
makerspace?
De UB in 3D

VERSITEITSBIBLIOTHEEK



Congres DE INFORMATIEGESTUURDE OVERHEID

Grip, inzicht en controle

Datum: dinsdag 31 maart 2015

Locatie: de Reehorst, Ede

Krijg antwoord op onder andere de volgende vragen:

- Hoe krijg je inzicht in de informatiestromen?
- Hoe richt je informatiestromen effectief en efficiënt in?
- Hoe verrijk je beleidsinformatie?
- Hoe koppel je informatie uit verschillende bronnen?

Collega vakgenoten van onder andere de volgende organisaties hebben zich reeds ingeschreven: Belastingdienst, UWV, Ministerie van Defensie, Oxfam Novib en onder andere de gemeentes Zaanstad, Almere, Haarlem, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Terneuzen, Emmen en Schiedam.

OOK GRATIS DEELNEMEN?

ga naar igo.heliview.nl



2015 02



REDACTIONEEL

Kunnen wij het maken?

Snijden met licht, printen met plastic... Wat heeft dit te maken met het informatievak? Steeds meer. Welkom in de makerspace. Openbare bibliotheken kennen al makerspaces, Carola van der Drift beschrijft hoe in de VS de makerspace een plaats veroverd in universiteitsbibliotheken. Nog niet in Nederland, maar dat lijkt een kwestie van tijd. Ook een primeur in IP is de bespreking van Evellien de Jonge van de nieuwe selectielijst voor gemeentelijke archieven. Aan de hand van deze lijst wordt beslist wat bewaard moet worden en wat wanneer mag worden weggegooid.

Wat in ieder geval niet mag worden weggegooid van onze regering zijn al onze telecomdata. Al die whatsappjes, mails en locatiegegevens zouden helpen bij het vangen van boeven. Echt? Voer voor een column van Geert-Jan van Bussel. Niettemin, nut heeft het toch... met die data kun je wel mooie visualisaties maken! Het project Ville Vivante biedt een prachtig voorbeeld. In Rotterdam wordt gebouwd aan een levende stad. Het nieuwe Erasmus Medisch Centrum wordt het grootste ziekenhuis van Nederland. Hoe richt je dat in, hoe vind je je weg...? Precies, met de hulp van een informatieprofessional. Jan Jaap Zijl legt uit hoe hij als informatiemanager de bouw begeleidt. Informatieprofessionals als 'Bob de Bouwer'... Kunnen wij het maken? Nou en of!

Mathijs van Otegem
redactie@informatieprofessional.nl

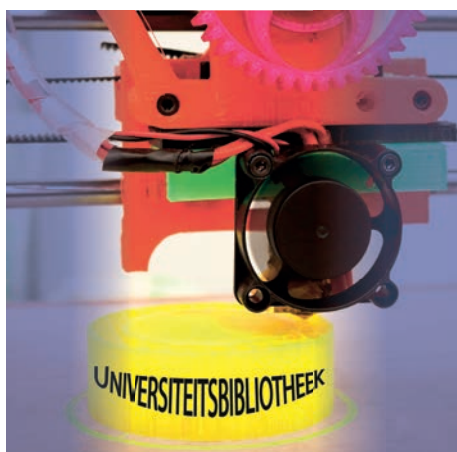


12 Michiel Nijhoff Kennismanagement bij Louis Vuitton

Het Franse modehuis Louis Vuitton opende onlangs een eigen museum in Parijs. Michiel Nijhoff sprak met Claire Jousset, die hier het informatiecentrum beheert.

14 Eric Kokke Startup Slack

Steeds meer startups richten zich op het informatiedomein. Een ervan is Slack, een app die alle communicatiekanalen binnen een organisatie samenbrengt.

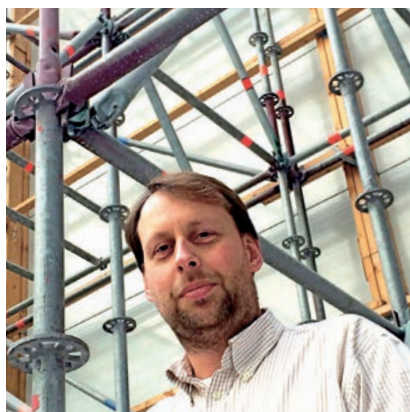


16 Carola van der Drift 3D printen in de UB

In de VS hebben universitaire bibliotheken goede ervaringen met makerspaces. 'Het gebruik van de bibliotheekruimte nam toe, alsook het aantal onderwerps- en researchvragen.'

Informatieprofessionals kom je tegen op onverwachte plekken. Neem Jan Jaap Zijl. Hij is betrokken bij de nieuwbouw van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam.

Dé lijst voor het waarderen en selecteren van archieven is vernieuwd. Maar zijn de gemeentelijke recordmanagers er ook klaar voor? IP mocht alvast een blik op de selectielijst werpen.



LinkedIn heeft onlangs zijn zoekfunctie vernieuwd. Zelf is de site nogal tevreden over het resultaat. Eric Sieverts kijkt of dat terecht is.

06 Nieuws

- 15 **Column** Eric Sieverts
- 27 **Column** Geert-Jan van Bussel
- 30 **Datavisualisatie** Designer Benjamin Wiederkehr
- 32 **Recht op informatie** Pssst: mokken met foto's van je kinderen
- 33 **IPlingo** The Dark Web
- 35 **Lifehacking** Research Highlights
- 36 **Professional in het nieuws** Garrelt Verhoeven
- 37 **Mensen** 100 dagen van Lotte Sluysen
- 38 **Column** Frank Huysmans

Datavisualisatieproject
'Ville Vivante' van Benjamin Wiederkehr;
lees verder op pagina 30



IP is een uitgave (19de jaargang) van Uitgeverij IP,
Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
www.informatieprofessional.nl

IP, Charlotte van Pallandtlaan 18,
2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85,
e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

Peter van Gorsel.

Maarten Brinkerink, Alice Doek, Wilbert Helmus,
Frank Huysmans, Alice de Jong, Evelien de Jonge,
Andrea Langendoen, Leen Liefsoens, Edwin Mijnsbergen,
Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur),
Matthijs van Otegem en Eric Sieverts.

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl,
Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

Geert-Jan van Bussel, Carola van der Drift,
Eric Kokke, Niall MacKellar, Michiel Nijhoff
en Raymond Snijders.

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter),
prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

IP verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Voor abonnementsprijzen en andere informatie zie InformatieProfessional.nl.

Voor informatie over adverteren in blad of op de site:
Joop Slor bij Recent op 020-3308998.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.



Het volgende nummer van IP verschijnt 2 april. Bijdragen voor dit nummer zijn welkom tot 17 maart.

GO opleidingen

Cursusagenda maart 2015

11/03	Auteursrecht (Advanced)	GAAT ZEKER DOOR
12/03	Strategisch inzetten van Social Media	
12/03	Klantgericht informatie opsporen	GAAT ZEKER DOOR
15/03	Informatiebeveiliging	
16/03	Google Analytics	NIEUW
18/03	Informatieadviseur	
18/03	Adviesvaardigheden	
18/03	Optimaal zoeken via internet	
19/03	Infographics maken	NIEUW
24/03	Introductie semantisch web	
27/03	Introductie SharePoint	GAAT ZEKER DOOR
27/03	Schrijven van doeltreffende rapporten, notities en adviezen	
30/03	Gevonden worden door Google	NIEUW



Meer informatie: goopleidingen.nl/agenda of 070-3512380

Robotkranen in krantenarchief

Eind januari opende The British Library in Boston Spa de National Newspaper Building. De opening markeert het hoogtepunt van een 33 miljoen pond kostende operatie om het krantenarchief te preservareren, ontsluiten en te verhuizen naar de nieuwbouw.

Het gebouw met 20 meter hoge stellingen biedt plaats

aan een van de grootste krantencollecties ter wereld: meer dan 60 miljoen kranten die tezamen zo'n 300 jaar geschiedenis beslaan. Medewerkers zullen niet vaak in de archiefruimtes komen omdat die - met het oog op brandgevaar - zuurstofarm zijn. Robotkranen nemen hier het werk van de mens over.

Foto: © Kippa Matthews



Automatic design bureau Nervous System



Q & A

Op 26 maart spreekt Nicky Hekster op het congres 'Informatieprofessionals 2025' van de KNVI-afdeling Biomedische Informatie. Hekster, technical leader healthcare & lifesciences bij IBM, zal onder andere ingaan op de inzet van de Watson-computer in de gezondheidszorg.

Wat is Watson?

'Watson is een computer, waarvan de ontwikkeling in 2007 door IBM is gestart. Het doel was om deze computer mee te laten doen aan de Amerikaanse tv-quiz *Jeopardy!*. Hij kan een in spreektaal gestelde vraag interpreteren en na een zoektocht door grote hoeveelheden ongestructureerde data een antwoord op de vraag geven.'

Watson won het van de mens?

'In 2011 won Watson van de twee grootste spelers uit de geschiedenis van de tv-quiz *Jeopardy!*. De deelnemers kregen steeds het antwoord met een aanwijzing en ze moesten zelf de vraag erbij verzinnen. Het computersysteem was destijds in staat om in drie seconden door 200 miljoen A4tjes te gaan.'

Alles draait om taal?

'Het gaat om taal, interpretaties, ambiguïteit en woordspelingen. Wij als mensen weten dat, maar een computersysteem moet je dat allemaal bijbrengen. Dat geldt ook voor de context waarin de woorden zich bevinden. Een aantal jaren hebben we Watson hierop getraind. Hij leert steeds van zijn eigen fouten.'

Hoe gaat dat trainen in zijn werk?

'Watson wordt getraind via machine learning-technieken. Dit gebeurt via menselijke expertinteractie en ook via semi-automatische technieken. Op de achtergrond bouwt Watson via slimme algoritmen uit onder andere de computationele linguïstiek en stochastiek onder meer een neurale netwerk op basis van associatieschema's van data (ontologieën).'

En nu richt Watson zich op de gezondheidszorg?

'De vraagstelling in de gezondheidszorg is min of meer vergelijkbaar met die van de tv-quiz *Jeopardy!*: een patiënt heeft bepaalde symptomen en de arts moet aan de hand daarvan een diagnose stellen. We zijn in 2012 begonnen om de computer met medische data te voeden. Vervolgens hebben we een partner gevonden, het Memorial Sloan-Kettering Cancer Center in de Verenigde Staten, dat heel veel data in de vorm van patiëntencases heeft en ook heel veel artsen die ons tot op de dag van vandaag helpen met de training van het systeem. Inmiddels hebben we 'm op het niveau gebracht van een oncologisch arts. Hij weet alles op het gebied van long, borst, dikke darm en endeldarm.'

Watson als gezondheidsexpert?

'Er verschijnen jaarlijks honderdduizenden wetenschappelijke artikelen die een arts onmogelijk allemaal kan bijhouden. Watson kan inmiddels honderd miljoen pagina's medische, ongestructureerde informatie per seconde lezen. In het Memorial Sloan-Kettering Cancer Center en University of Texas MD Anderson Cancer Center bijvoorbeeld ondersteunt Watson nu artsen bij beslissingen over behandelingen en diagnoses. Maar het is altijd aan de arts en aan de patiënt om de keuze te maken en een besluit te nemen. De mens-tot-mens-communicatie blijft essentieel. Watson fungeert dus niet als arts, maar bevordert wel de precisiegeneeskunde: een meer patiëntgerichte aanpak.'

Hoe waarborg je de kwaliteit van de antwoorden?

'Watson wordt getraind door experts, dus we mogen ervan uitgaan dat ze het wel weten. Vervolgens moet goede informatie ingevoerd worden, al neemt dat niet weg dat er Diederik Stapels kunnen zijn die onzin publiceren. Het systeem doet ook aan keyword record matching, dat is hetzelfde mechanisme dat Google hanteert in zijn zoekstelsel. Je kijkt dus ook naar gewogen referenties, en dat geeft een mate van betrouwbaarheid. Bovendien werkt Watson op de achtergrond met een stochastisch systeem waarmee hij antwoorden "scoort" op hun waarheidsgetrouwheid. Watsons hypothesevorming/confidence scoring komt tot stand door heel veel data als test te gebruiken voor een eventueel antwoord. Simpel gezegd: hoe meer data, des te beter kun je de "waarheid" bepalen. Al bestaat er voor sommige zaken geen absolute waarheid omdat bepaalde klinische onderzoeken nooit herhaald zijn.'

Stel dat artikelen elkaar tegenspreken?

'Als Watson dat constateert, dan zou-ie bijvoorbeeld een top-3 van antwoorden geven. Hij geeft dan aan dat er tegenstrijdigheden zijn.'

Wat kan Watson betekenen voor een medisch informatiespecialist?

'We denken eraan om Watson ook te gaan inzetten voor informatiespecialisten. Niet alleen hebben ze zo snel toegang tot data, ook kunnen ze steeds hun vraag bijstellen. Zo hebben we een afgeleid product van Watson, de IBM Watson Discovery Advisor, waarmee je als onderzoeker of informatiespecialist heel snel documenten bij elkaar kunt krijgen rondom een bepaalde vraagstelling. Als een informatiespecialist de samenvatting leest, kan hij vervolgens de vraagstelling anders of preciezer formuleren, en een opdracht geven om op die vraag weer te gaan zoeken. Zo ontstaat er een iteratief proces waarbij snel grote hoeveelheden databronnen worden doorzocht met de juiste associaties zoals een expert die zou maken. En krijg je de juiste samenvatting van documenten die relevant zijn voor de casus van de patiënt.'

Welke richting gaat het werk van informatiespecialisten op?

'Ik denk dat het werk van een informatiespecialist de kant opgaat van een data scientist: iemand met een bètaprofiel die goed computerhulpmiddelen kan toepassen om zijn kennis op te halen uit verschillende soorten databronnen. Het is een functie waarvoor in Nederland nu allerlei opleidingen aan universiteiten verrijzen. Aan de andere kant: waarom zou er geen studie geneeskunde met een minor big data kunnen komen of een studie big data met een minor geneeskunde?'

Hoe denk je over open data?

'Informatiespecialisten zouden meer moeten gaan inzetten op het openstellen van data, want vaak zijn databronnen in de gezondheidszorg verkokerd of er staat een muur omheen. De data is bijvoorbeeld in het bezit van een ziekenhuis. Maar ook kan een arts "op zijn data gaan zitten", want hij zegt: "Ik moet publiceren, ik word gemeten op mijn Pubmed-score, ik ga dus mijn data niet delen met anderen." De informatiespecialist zou hier een brugfunctie kunnen vervullen.'

Komt Watson ook binnen bereik van de burger?

'Het is mijn toekomstvisie dat de Watsontechnologie via een app voor burger of patiënt beschikbaar komt. Dergelijke apps met medische informatie moeten nooit medicaliseren: zo'n app moet niet in de trant van "gij zult" of "gij moet" de gebruiker commanderen. Mensen moeten altijd zelf de keuzes kunnen maken. De informatie zou meer een preventieve functie kunnen hebben. En je kunt de gebruiker laten zien wat anderen in zijn geval hebben gedaan. In een IBM Watson Mobile Developer Challenge heeft de start-up GenieMD al zo'n app afgeleverd. Het is een eenvoudige app, maar het begin is er.'

VOGIN IP-lezing 2015

26 maart
OBA in
Amsterdam

staat in het teken van:

transformatie & web search

nieuwsberichten & semantic parsing

intelligence & informatie

marktkennis & FrieslandCampina

informatie-tools & douane

semantic mark-up & schema.org

beeldherkenning & machine-learning

onderzoeksjournalistiek & OSINT

taxonomieën & SharePoint

advanced search & search cases

innovaties & wetenschap

eerste hulp & informatievrijheid

slimmer zoeken & oude kranten

sociale media & plan van aanpak

semantische antwoorden & vertrouwen

<http://vogin-ip-lezing.net>

Onderzoek naar trends in digitaal erfgoed

Op 12 maart, tijdens de Week van het Digitaal Erfgoed, presenteert Stichting Digitaal Erfgoed Nederland (DEN) de publicatie 'De Digitale Feiten. Trends in digitaal erfgoed sinds 2008'. IP kreeg alvast inzage in de uitkomsten.

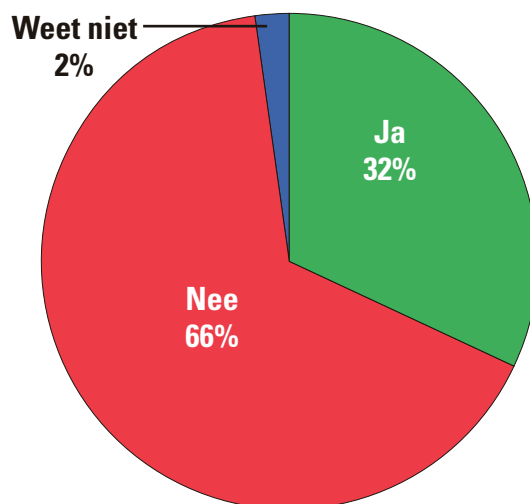
In vergelijking met andere Europese landen hebben Nederlandse erfgoedinstellingen bovengemiddeld vaker een informatie- en digitaliseringsplan. Zo heeft meer dan 60 procent van de Nederlandse erfgoedinstellingen een informatieplan terwijl het gemiddelde in Europa 34 procent is. Nog een opvallende observatie: Nederlandse instellingen lijken hun digitale collecties vaker aan particuliere initiatieven voor digitaal duurzame opslag toe te vertrouwen dan hun Europese collega's.

Dit zijn enkele conclusies die getrokken kunnen worden op grond van statistisch onderzoek naar digitalisering van cultureel erfgoed door Stichting Digitaal Erfgoed Nederland (DEN). De gegevens van enkele honderden erfgoedinstellingen in Nederland geven veel informatie over de situatie rondom digitaal erfgoed. De vergelijking van de situatie in Nederland met die in de rest van Europa maakt het onderzoek extra waardevol.

Methodiek

DEN heeft sinds 2008 verschillende rapporten gepubliceerd

Hebben Nederlandse instellingen beleid met betrekking tot duurzame toegankelijkheid? (2014)



De houdbaarheid van de digitale collectie Nederland is niet goed geborgd

over de voortgang van digitalisering van cultureel erfgoed in Nederland. DEN is partner in het Europese ENUMERATE-project. Daarin is een methodiek ontwikkeld om de groei en het gebruik van digitaal erfgoed in Europa te meten.

Het opbouwen van een gegevensverzameling over digitaal erfgoed is belangrijk. Met deze digitale feiten kunnen erfgoedinstellingen hun eigen

situatie vergelijken met die van hun collega's. Zelfs op Europees niveau. Ook buiten de erfgoedsector speelt deze informatie een rol. Politici en beleidsmakers kunnen met de statistische gegevens hun beleid cijfermatig onderbouwen.

Auteursrecht

Een van de vier thema's in 'De Digitale Feiten' gaat over de toegang tot en het gebruik van digitale collecties. Uit een van de statistieken blijkt dat ruim de helft van de digitale erfgoedcollecties niet online raadpleegbaar is. Dit lijkt een tegenspraak. In 'De Digitale Feiten' leggen de onderzoekers van DEN onder andere een relatie

met het auteursrecht. Wet- en regelgeving maakt het voor erfgoedinstellingen niet mogelijk om digitale collecties zonder meer online te zetten. Zo kan het gebeuren dat, hoewel een collectie digitaal beschikbaar is, het publiek vanwege auteursrechtbeperkingen toch bij de instelling op bezoek moet gaan om de digitale informatie op locatie te kunnen raadplegen. Dit soort cijfers kunnen politici helpen om de discussie over noodzakelijke veranderingen in het auteursrecht kracht bij te zetten.

Europeana

In 2014 heeft Europeana zich ontfemd over de ENUMERATE-gegevens. Dit maakt het mogelijk dat de data gebruikt kunnen worden in het platform dat Europeana maakt voor erfgoedprofessionals (pro.europeana.eu). Dit platform zal zowel onderzoeksdata aggregeren en presenteren maar ook hergebruik van verschillende onderzoeksmethodes en vragenlijsten mogelijk maken. DEN zal zich er in de komende jaren voor inzetten om het platform te ondersteunen. In 'De Digitale Feiten' staan alvast een paar voorbeelden van de meerwaarde van het verzamelen van dit soort statistische gegevens. Erfgoedinstellingen worden intussen alweer opgeroepen om deel te nemen aan de volgende Europese ronde van ENUMERATE. Op deze manier blijven de statistieken actueel en bruikbaar. <

'Ruim de helft van de digitale erfgoedcollecties is niet online raadpleegbaar'

'De Digitale Feiten. Trends in digitaal erfgoed sinds 2008' is na 12 maart te downloaden op www.den.nl

Met een abonnement op deze drie vaktijdschriften van uitgeverij IP bent u optimaal geïnformeerd over alles wat er speelt in de informatiewereld

**3
bladen
onder
1 dak**



Speciaal voor onze abonnees...

40% korting

Uitgeverij IP komt u tegemoet met het volgende aanbod:

Abonnees van **IP**, **VIP** of **Bibliotheekblad** krijgen nu op de bladen waar ze geen regulier abonnement op hebben een interessante korting van 40%.



**Stuur de antwoordkaart
verderop in dit nummer in**

FONDATION LOUIS VUITTON

Informatiecentrum in 'handtas' van beton en glas

Het Franse modehuis Louis Vuitton heeft eind oktober 2014 een eigen museum in Parijs geopend. Michiel Nijhoff sprak met Claire Jusselme, die hier het informatiecentrum beheert.

Door: Michiel Nijhoff



Moderne en eigentijdse kunst zijn 'hot'. De prijzen van kunstwerken van kunstenaars als Warhol, Koons, Hirst en vele anderen, waaronder soms pas beginnende kunstenaars, zijn zo enorm gestegen dat het voor traditionele musea vrijwel onmogelijk wordt op grote schaal te verzamelen.

Het is niet verwonderlijk dat juist rijke particulieren zich de afgelopen decennia op eigentijdse kunst gericht hebben. Velen onder hen hebben er ook voor gezorgd dat hun collecties openbaar toegankelijk werden, zoals Ludwig, Saatchi, Goetz, Menil, Pinault en Beyeler, om er een paar te noemen. In Nederland kennen wij bijvoorbeeld de Caldic-collectie, die binnenkort te zien zal zijn in een eigen museum.

Cartier, Chanel

Een aantal van de particuliere collecties die de laatste tijd bekend zijn geworden stammen uit het domein van de mode: Patek Philippe, Cartier, Chanel en Prada bijvoorbeeld. Onlangs opende in Parijs het spectaculaire gebouw van de Amerikaanse architect Frank Gehry, dat plaats zal bieden aan werk uit de collectie-Louis Vuitton, het bedrijf dat groot werd met koffers en tassen. Hier organiseert de Fondation Louis Vuitton tentoonstellingen met werk uit eigen collectie, al dan niet aangevuld met bruiklenen.

In 2006 werd de stichting opgericht, maar reeds daarvoor was het idee van een samenwerking met Frank Gehry ontstaan. In 2007 stelde de gemeente Parijs een stuk grond in het Bois de Boulogne beschikbaar, in

2008 werd begonnen met de bouw, en 27 oktober 2014 werd het officieel geopend.

Geen rechte wand

Onlangs sprak ik in Parijs met Claire Jusselme, die het 'Centre de Ressources' beheert. Zoals bij alle musea vormen de registratie van de collectie en de documentatie van collectie en tentoonstellingen een belangrijk onderdeel van de museale activiteiten. Of dat nu een door de overheid of door particulieren bestuurd museum is.

Toen ik 's ochtends aankwam bij de dienstingang, trof ik een groep van vijftien militairen met camouflagepakken, rode barretten en machinegeweren in de hand aan bij de ingang. De weerslag van de vreselijke gebeurtenissen in Parijs. Ik werd ontvangen in de kleine leeszaal van het Centre, waarin – Gehry – geen rechte wand te vinden was. Zelfs de boekenkasten hadden een wat eigenaardige, met de muur meebuigende planken, waarbij de bovenste planken uitkraagden boven de onderste.

Jong

Het Centre de Ressources, wij zouden het informatiecentrum noemen, is klein, maar zeer modern van opzet. Het is ook jong, pas een jaar of drie geleden werd begonnen met het inrichten van de informatiestructuur en het verzamelen van informatie. De privé-collectie van Vuitton is nog niet in haar geheel geregistreerd, dat gebeurt eigenlijk pas op het moment als de werken ook 'openbaar' worden doordat ze hier of elders worden tentoongesteld.



Foto: Michiel Nijhoff

Centre de Ressources

Er zijn vier conservatoren/curatoren en zes assistent-curatoren onder leiding van Suzanne Pagé, die elders in Parijs kantoor houden en werken aan de tentoonstellingen; en het is van het grootste belang dat hun werk documentair ondersteund wordt. Mede vanwege die bilocatie wordt zoveel mogelijk gemikt op digitale beschikbaarheid van documentatie.

Dat is des te logischer als je bedenkt dat veel van de kunstenaars die tentoongesteld en/of verzameld worden relatief jong zijn, zodat er nog weinig over ze gepubliceerd is in boekvorm. Over Ed Atkins bijvoorbeeld, een videokunstenaar van wie werk wordt getoond in de Fondation (en van wie tot en met 31 mei een solotentoonstelling in het Stedelijk Museum te zien is), is nog nauwelijks gepubliceerd.

Het Centre de Ressources verzamelt artikelen en webinformatie die digitaal als pdf-document, maar ook als ge-ocr'd tekstdocument beschikbaar worden gesteld aan de staf van het museum. Inmiddels beheert het snel groeiende centrum 5000 boeken en 5000 artikelen. Men richt zich dus ook vrijwel volledig op

kunstenaars in de collectie, en voor meer historisch of algemener onderzoek staan de conservatoren in Parijs uiteraard uitgebreide bibliotheken als de Bibliothèque Kandinsky in het Centre Pompidou ter beschikking. Veel van het materiaal dat het Centre verzamelt wordt afgenomen van F.L.A. Consultant, een firma gespecialiseerd in het verzamelen van bedrijfsinformatie en ondersteuning van documentatiecentra.

Spin in het web

Het Centre de Ressources is overigens niet alleen een documentatiecentrum, maar ook een spin in het web van andere activiteiten zoals het administratief beheer van de collectie (in database Artplus, ook gebruikt door het Louvre), het archiveren van performances en symposia, het – proactief – beheer en leveren van beeldmateriaal, film, en het regelen van copyrightkwesties. Kortom: een kleine maar belangrijke afdeling in een bedrijf waar erg veel – geld – omgaat. <

Michiel Nijhoff is teamleider informatiecentrum van het Stedelijk Museum Amsterdam.

Startup: Slack

In een nieuwe serie besteedt IP aandacht aan startups die zich op het informatiedomein richten. In de eerste aflevering: Slack, een van de succesvollere startups van 2014.

Door: Eric Kokke

Ruim een jaar geleden lanceerde Slack een gelijknamige app die alle communicatiekanalen binnen een organisatie of team samenbrengt. Inmiddels heeft de startup ruim een half miljoen actieve gebruikers aan zich verbonden, en dat aantal neemt wekelijks met tienduizenden toe. De hoeveelheid betalende gebruikers ligt op ruim 135.000, wat volgens Slack een jaarlijkse omzet van 12 miljoen dollar oplevert.

Wat is het?

Slack presenteert zijn app op de volgende wijze: 'Imagine all your team communication in one place, instantly searchable, available wherever you go. That's Slack.' Vrij vertaald zorgt Slack er dus voor dat je altijd toegang hebt tot de informatie die is voortgekomen uit de interne communicatie.

Een mooie belofte, maar hoe maken ze deze waar? Slack doet dat door een groot aantal andere apps waarmee medewerkers communiceren en/of informatie delen, aan elkaar te koppelen. Hiermee creëert Slack één toegangspunt voor alle (communicatie)programma's, zoals Twitter, Dropbox en Google Drive. Slack is beschikbaar in iOS en Android, dus ook op mobile devices en daarmee plaatsafhankelijk te gebruiken.

Opvallend is ook het specifieke statement dat Slack is opgebouwd rond de zoekfunctionaliteit. Dit betekent dat elke dis-

cussie, elke beslissing en elk document wordt gearchiveerd, geïndexeerd en toegankelijk is via één zoekveld.

Slack onderscheidt zich van andere communicatie- en 'sharing' tools (zoals Lync, Share-Point, Yammer en eigen intranetomgevingen) doordat de gebruiker gebruik kan blijven maken van zijn eigen voorkeurs-tools. Hiermee neemt Slack een drempel weg, die juist bij

het verplicht opleggen van tools ontstaat.

Waarom Slack?

Slack is opgezet door Stewart Butterfield, mede-oprichter van Flickr. Eigenlijk zocht hij een oplossing voor het interne communicatieprobleem bij zijn eigen organisatie. Ze waren niet langer tevreden met e-mail als kanaal voor de internetcommunicatie. En daarmee werkten ze onbewust aan de oplossing van een probleem waar veel organisaties mee zitten. In een interview met *Business Insider* geeft Butterfield aan dat hij ervan overtuigd is dat de voordelen van gecentraliseerde communicatie zo groot zijn dat binnen tien jaar elke organisatie hiermee werkt.

De enorme groei die Slack doormaakt wijst erop dat de app voorziet in een behoefte. Met de hulp van enthousiaste Twitteraars onder de gebruikers is Slack erin geslaagd een mooie lijst van bedrijven aan zich te binden. Denk bijvoorbeeld aan Adobe, Dow Jones, eBay, Twitter, HBO, Facebook en Lonely Planet.

De cijfers

Na een jaar officieel gebruik zegt Slack dat 60.000 teams van variërende formaten zijn dienst gebruiken. Dat is een verviervoudiging van de 13.000 teams die Slack zes maanden na de lancering inzetten. Onder actieve gebruikers zegt Slack enkel teams

te tellen die de app dagelijks toepassen.

Volgens Slack versturen zijn gebruikers maandelijks 300 miljoen berichten naar elkaar en zijn ze gezamenlijk ruim 100 miljoen uur met de dienst bezig. In oktober 2014 maakte het bedrijf bekend dat het na een investeringsronde een waardering van 1,12 miljard dollar heeft gekregen. Investeerders zijn onder andere Google, Andreessen en Horowitz (die ook investeren in bijvoorbeeld Twitter) en Kleiner Perkins (die ook investeert in onder andere Amazon en Google).

Slack richt zich uitsluitend op de zakelijke markt, waarbij vooral kleinere organisaties of teams van grotere bedrijven de doelgroep vormen.

Verdienmodel

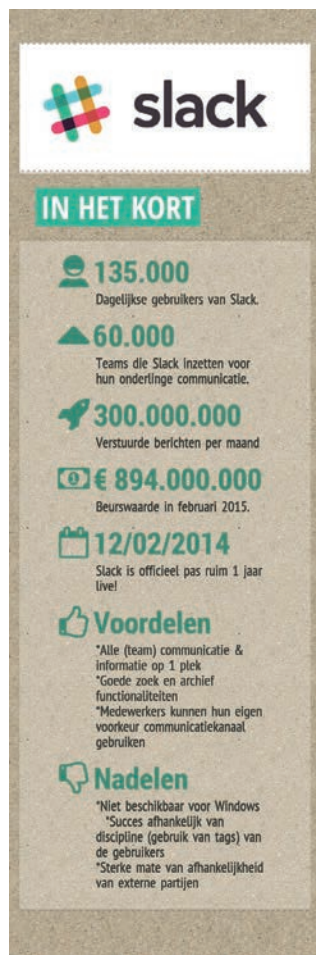
In de basisvorm is het gebruik van Slack gratis. Het gratis gebruik geeft iedereen de mogelijkheid om de applicatie goed te leren kennen. Daarnaast zijn er twee (later dit jaar drie) betaalde abonnementsopties, die zorgen voor de inkomsten. Uit interviews met Slack blijkt dat zij maandelijks de omzetprognose voor het lopende jaar met 1 miljoen dollar omhoog moeten bijstellen.

Het bedrijf steekt de winst nu nog direct in het doorontwikkelen van het platform, opdat het op termijn ook geschikt is voor organisaties tot 50.000 medewerkers.

Belofte

Juist omdat de zoek- en archiveringsfunctionaliteiten de basis vormen van Slack zou deze applicatie de informatieprofessionals moeten aanspreken. Zou Slack zijn belofte om communicatie efficiënter en effectiever te maken ook echt waar gaan maken? <

Eric Kokke is marketingmanager van GO opleidingen.



Eric Sieverts

COLUMN

Digitale data-kaalslag

Vorige maand, bij het afscheid van Bas Savenije als directeur van de KB, was informatiefilosof Luciano

Floridi de inhoudelijke feestredenaar. Van zijn moeilijke verhaal kan ik niet heel veel meer reproduceren. Maar één onderdeel is me wel goed bijgebleven, omdat dat voortborduurde op een stokpaardje van mijzelf. De onbeheersbare groei van de hoeveelheid digitale informatie die we produceren. Bij de cijfers die hij gaf, benadrukte ook Floridi met bits en bytes te rekenen en niet met meer inhoudelijke eenheden content.

Nieuw voor mij was Floridi's bewering dat er al een paar jaar niet genoeg opslagcapaciteit meer is om al die data blijvend te bewaren. Al baseerde Floridi die uitspraak op een wat rommelig oud grafiekje van marktonderzoeksbureau IDC, toch zal dat zeker waar zijn – of anders wel snel waar worden. Zelf had ik dat eigenlijk ook kunnen bedenken, want als de hoeveelheid data die we produceren elk jaar verdubbelt, en halvering van zowel prijs als benodigd (fysiek) volume per terabyte twee jaar duurt, dan kan een wiskundige wel uitleggen dat dat misgaat. Want uitgaven en totaal fysiek volume voor al die opslagmedia kunnen ook niet eeuwig exponentieel blijven groeien om dat verschil op te vangen. Zo had ik zelf ooit geëxtrapoleerd dat we in 2110 alle atomen op aarde nodig zouden hebben om onze data van dat jaar te regis-



‘Van die hersens bestond ook geen back-up als iemand doodging’

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

treren. Maar een eeuw eerder zitten we dus al in de problemen.

Floridi wilde met zijn verhaal vooral benadrukken dat al lang niet meer alles bewaard kan blijven – hoe goed Archive.org ook zijn best doet. Maar vooral dat het nogal willekeurig is welk deel van ons digitaal geheugen onherroepelijk verloren gaat. Dat dat niet alleen om poezenfoto's gaat, of om

scheldpartijen van reaguurders, blijkt uit een recente klacht van een Amerikaanse journalist/blogger die gemerkt had dat ineens meer dan 2000 van zijn blogposts van de laatste vijf jaar verdwenen waren, omdat de betreffende websites gewist waren. Zelf had ik ook al ontdekt dat een heleboel van mijn eigen spullen verdwenen zijn, ook oude blogposts op onze onvolprezen IP-site. Voor die willekeurige digitale kaalslag had Floridi intussen wel een oplossing bedacht: curatie! Hij vindt het een mooie nieuwe taak voor bibliothecarissen om beredeneerde keuzes te maken wat bewaard moet blijven.

Floridi's zorgen over wat onherroepelijk verloren gaat, riepen bij mij overigens de vraag op of dat in het predigitale tijdperk niet minstens zo erg het geval was. Veel informatie zat toen alleen in de hoofden van mensen. En van die hersens bestond ook geen back-up als iemand doodging. Zoals waarschijnlijk zovelen, heb ik zelf vaak betreurd ouders en grootouders niet veel meer te hebben uitgehoord over hun belevenissen – zelfs nog tot WO I terug – voordat het onherroepelijk te laat was. Maar al had ik dat wel gedaan, over dertig jaar zouden die herinneringen samen met mijn eigen brein toch nog gewist zijn.

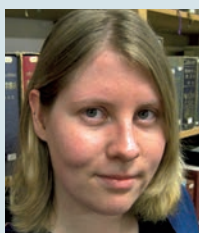
<

3D printen in de universiteitsbibliotheek

In Nederlandse en Vlaamse universiteitsbibliotheeken zijn ze nog niet te vinden: makerspaces, oftewel plekken waar studenten en universitaire medewerkers dingen kunnen 'maken' met de aanwezige apparatuur en waar kennis hierover wordt gedeeld. In de Verenigde Staten hebben universitaire bibliotheekmedewerkers al een paar jaar goede ervaringen met makerspaces. 'Niet alleen het gebruik van de bibliotheekruimte nam toe, maar ook het aantal onderwerps- en researchvragen.'

Carola van der Drift *****

'Makerspaces vormen de brug tussen academische theorie en werken in de praktijk'



Carola van der Drift is Japanologe en werkt bij de East Asian Library van de Universiteit Leiden.

In 2012 ging het roer om in de DeLaMare Science and Engineering Library van de Universiteit van Reno in Nevada (VS). Een flink deel van het gedrukte materiaal, vooral tijdschriften, verhuisde naar een gesloten opstelling en de kasten die er jarenlang plaats aan hadden geboden maakten plaats voor tweedehandsstoelen en -tafels. Een muur kreeg een laag schoolbordverf, zodat bezoekers het als één groot ideeënboard konden gebruiken. 'De bibliotheek werd voor studenten en medewerkers een stuk aantrekkelijker als ontmoetingsplaats,' zegt bibliotheekhoofd Tod Colegrove. En dat was nog niet alles. Naast tweedehandsmeubilair deden ook een grote 3D-printer en scanapparaten hun intrede in de bibliotheekruimte. Colegrove wilde er een 'makerspace' beginnen: een plek waar mensen dingen kunnen 'maken' met behulp van de aanwezige apparatuur en waar kennis hierover wordt gedeeld. De combinatie bibliotheek en makerspace blijkt een schot in de roos. Waar de bibliotheek voorheen nauwelijks bezocht werd, is dankzij de makerspace het gebruik van de bibliotheekruimte gestegen met meer dan 1000 procent. Opvallend is dat ook het gebruik van het bibliotheekmateriaal

DeLaMare Science and Engineering Library

In 2012 was de DeLaMare Science and Engineering Library – onderdeel van de Universiteit van Nevada, Reno – een van de eerste universitaire bibliotheken die 3D-printen en -scannen aan studenten aanbood. Inmiddels hebben ze naast een 3D-printer en -scanner ook een lasersnijder en lenen ze onder andere Lego Mindstorms Robotics-bouwpakketten uit. tinyurl.com/mxka7qy

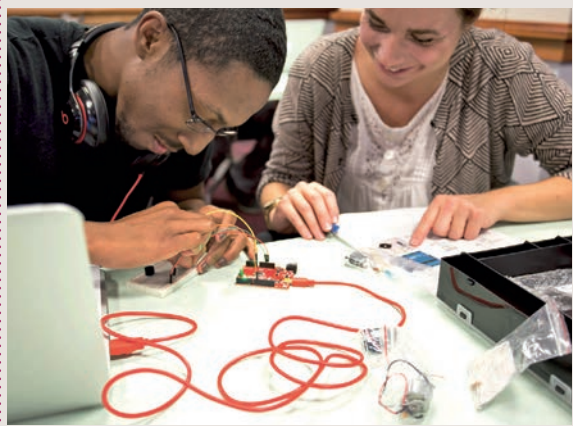




‘Eigenlijk zijn
makerspaces in een
wetenschappelijke
setting niets nieuws’

Hunt Library makerspace

Tegelijk met het openen van de James B. Hunt Jr. Library in januari 2013, introduceerde de Universiteit van North Carolina State een makerspace in de bibliotheek. Bezoekers kunnen hier gebruik maken van 3D-printers, scanapparatuur en een lasersnijder; ook kunnen ze elektronische bouwpakketten voor educatieve doeleinden (microcontroller board Arduino, singleboard-computer Raspberry Pi en *invention kit* Makey Makey) lenen. In de periode 2013-2014 zijn er meer dan 3500 3D-prints voor meer dan 600 unieke gebruikers gemaakt. Ook de elektronische bouwpakketten en de lasersnijder zijn honderden keren gebruikt. tinyurl.com/o7awqa9



John and Stella Graves Makerspace

Dankzij een donatie van John en Stella Graves – beiden alumni van de Universiteit van Maryland met succesvolle carrières in ict en werkzaam bij het Amerikaanse software-ontwikkelingsbedrijf NetComm – kon de McKeldin Library van de Universiteit van Maryland apparatuur voor haar makerspace aanschaffen. De eerste stap werd in de zomer van 2013 genomen met de aanschaf van een 3D-printer, die toen nog niet publiekelijk beschikbaar was. Sinds september 2014 is de makerspace voor iedereen toegankelijk. Studenten en medewerkers van de universiteit kunnen hier aan de slag met vijf 3D-printers, een vinylslijder, een soldeerset en een 3D-scanstation. Ook kunnen ze hier Google Glass en de virtual reality-bril Oculus Rift lenen. tinyurl.com/l9rp2jf



'Makerspaces hebben ook een ontmoetingsfunctie'

Student: makerspace maakt het verschil

Patrick Smith, student aan de Universiteit van Nevada, is al bijna tien jaar een enthousiast beoefenaar van paintball, een sport waarbij men elkaar beschiet met milieuvriendelijke verfballetjes. Het viel hem op dat er in deze sport nogal wat verspilld wordt, omdat paintballs tijdens het spel vaak niet 'exploderen'. Smith ging op zoek naar een manier om de paintballs – die niet tegen vocht kunnen – schoon te maken zodat paintballhallen ze opnieuw kunnen verkopen.

'Ik kon zelf wel een aantal testonderdelen maken, maar ik beschikte niet over de technologie en materialen om er één apparaat van te maken. Als fulltime student had ik ook geen geld om een fabrikant of technicus in te schakelen. Dit is waar de DeLaMare Makerspace voor mij het verschil maakte. Hier kon ik werken met software als Solidworks en AutoCAD waarmee ik mijn ontwerpen in 3D-prototypes kon omzetten. Ook kon ik ze hier printen.' Hulp kreeg Smith van studenten werktuigbouwkunde die hij in de makerspace had leren kennen. Smith zette een businessplan op voor het produceren van het apparaat en deed met zijn businessplan mee aan een competitie voor ondernemers. Hij haalde de halve finale.

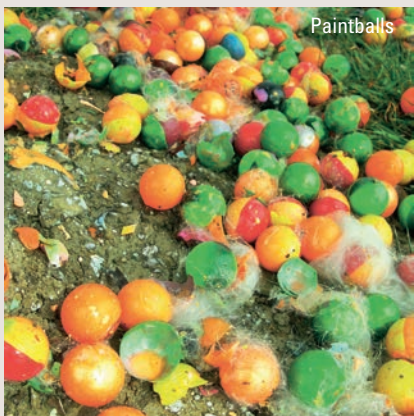


foto: BraNewbs

flink is toegenomen. Tara Radniecki, bibliothecaris Bouwkunde bij DeLaMare: 'We hebben zowel de studenten als de medewerkers weer de bibliotheek in gekregen.' En wie denkt dat de makerspace haaks staat op het traditionele bibliotheekvak: 'Dankzij de "maak"-activiteiten hebben we het aantal onderwerps- en researchvragen de afgelopen twee jaar met vijftig procent zien toenemen.' Colegrove: 'Zo'n 30 à 40 procent van het bibliotheekgebruik bestaat uit het opzoeken van informatie en een andere 30 à 40 procent betreft uitleningen.'

Openbare bibliotheken

De eerste makerspaces ontstonden rond 2005 in de Verenigde Staten. De aanleiding was de DIY (do-it-yourself)-beweging en specifiek: de *makercultuur*. Het idee achter de DIY-beweging is dat mensen zelf dingen maken zonder de hulp van een (betaalde) expert, om zo meer zelfvoorzienend te worden. De makercultuur richt zich daarbij specifiek op technologie en bouwkunde. Makerspaces sluiten hier naadloos op aan. Je vindt er allerlei apparatuur, zoals 3D-scanners en -printers, digitale media en materiaal om metaal te bewerken. Bezoekers kunnen hier meteen aan de slag gaan. Er zijn opzichzelfstaande makerspaces, maar ook makerspaces die samenwerken met openbare bibliotheken of kunst- en cultuurcentra.

De afgelopen paar jaar deden ze ook in Nederland hun intrede. In een aantal gevallen ontstond er een samenwerking met openbare bibliotheken, of openden openbare bibliotheken er zelf een. Een logische samenwerking: bibliotheken zijn educatieve plekken, en makerspaces sluiten hierop aan door het leren in de praktijk te brengen.

Universiteitsbibliotheken bleven wereldwijd achter. En dat terwijl de link tussen beide zo logisch lijkt. Makerspaces kunnen ten slotte de kloof tussen theorie en praktijk overbruggen. Tod Colegrove van de DeLaMare is het hier roerend mee eens. 'In de wetenschappelijke wereld is men nog steeds zeer gefocust op de mythe dat men vooral leert in de collegebanken. Maar meer en meer mensen beginnen door te krijgen dat het leerproces in werkelijkheid plaatsvindt ná de colleges, als studenten gezamenlijk met materialen aan de slag gaan.'

Leerproces

Toch is het niet zo gek dat openbare bibliotheken met hun makerspaces vooruitliepen op de universiteitsbibliotheken. 'Veel makerspaces in openbare bibliotheken zijn voor een groot gedeelte gericht op kinderen,' zegt Colegrove's collega Tara Radniecki. 'Er is altijd een verband geweest tussen makerspaces en educatie. Bij openbare bibliotheken vindt die educatie alleen plaats op jongere leeftijd dan bij academische bibliotheken.' Colegrove voegt daar aan toe: 'Wij volwassenen zouden het kind in onszelf terug moeten vinden. Openbare bibliotheken voorzien hier al veel meer in.' Maar het kostenplaatje kan ook een rol hebben gespeeld. Radniecki: 'Het is veel kostbaarder om een makerspace in een universiteitsbibliotheek te beginnen. Een 3D-printer geschikt voor research kost al snel 20.000 dollar. Een eenvoudige variant kost 3.000 dollar, maar die voldoet simpelweg niet als we kijken naar het onderhoud en naar de mogelijkheden en kwaliteit van zo'n printer.'

Volgens Radniecki moet je wel met chaos om kunnen gaan wanneer je een makerspace begint. Radniecki: 'Bibliothecarissen weten normaliter precies wat er in hun bibliotheek gebeurt; maar als een 3D-printer voor de eerste keer kapot gaat is dat doodeng. Niet alleen onze studenten leren van de apparatuur, maar wijzelf ook.' Colegrove voegt eraan toe: 'Je moet je vooral niet bang laten maken. Als je begrijpt hoe de basis werkt, leer je de rest gaandeweg.'

Toegevoegde waarde

Makerspaces in een wetenschappelijke setting zijn eigenlijk niets nieuws. Ze zijn vooral in de bètawetenschappen te vinden, maar ook bijvoorbeeld bij kunstopleidingen. In veel gevallen zijn deze plekken een goed bewaard geheim, verstopt op een faculteit of simpelweg niet toegankelijk voor iedereen – in tegenstelling tot bibliotheken. In de Verenigde Staten zien we inmiddels wel makerspaces in wetenschappelijke bibliotheken. Het heeft lang geduurd, maar de voordelen zijn voor zowel de wetenschappelijke wereld als de universiteitsbibliotheken duidelijk merkbaar. Colegrove: 'Faculteiten gaan, als men niet uitkijkt, al snel op ivoren torens lijken waar men zich terugtrekt en zich niet of nauwelijks met andere disciplines mengt. Bibliotheken

zijn daarentegen een soort Zwitserland, neutraal terrein waar iedereen bij elkaar komt.'

DeLaMare staat niet alleen in deze overtuiging. De John and Stella Graves Makerspace, die zich bevindt in de McKeldin Library van de Universiteit van Maryland, heeft dezelfde insteek. Ook hier ervaren men dat er veel makerspace-achtige ruimtes op de universiteit te vinden zijn, maar dat die zelden voor iedereen toegankelijk zijn. Sandra Ayensu, werkzaam bij de afdeling Digital Systems & Stewardship van de bibliotheek: 'Wij willen juist een plek bieden aan bibliotheekleden met verschillende wetenschappelijke achtergronden, om de grenzen van verschillende disciplines te overschrijden. Of dit nu specialisaties in business en geesteswetenschappen, bouwkunde of architecten zijn.'

Voor DeLaMare is vooral het gemeenschapsgevoel belangrijk. Radniecki: 'Makerspaces doen eigenlijk wat bibliotheken al jaren doen. Ze verspreiden niet alleen

kennis, maar zorgen ook dat mensen bij elkaar kunnen komen en bijvoorbeeld kunnen brainstormen.' Zijn collega Colegrove voegt daaraan toe: 'Het is een plek om te netwerken. Ook ons management besteedt een groot deel van zijn tijd op de werkvloer. Een belangrijk onderdeel van ons werk is studenten met elkaar verbinden. Als wij ze zelf kunnen helpen is dat fijn, maar nog beter is het als studenten *elkaar* helpen. Stel dat iemand een vraag voor ons heeft en wij zien een andere student in de ruimte zitten van wie wij weten dat die de vraag ook kan beantwoorden, dan stellen wij ze aan elkaar voor.'

Inspiratie en innovatie

'We wilden dat de John & Stella Graves Makerspace aan de Universiteit van Maryland meer zou zijn dan een ruimte met 3D-printers en andere apparatuur,' zegt Ayensu. 'Het moest een omgeving worden waar studenten met verschillende achter-

'Studenten kunnen hier hun innovatieve ideeën realiseren'

gronden en specialisaties bij elkaar kunnen komen en hun innovatieve ideeën tot uitvoering kunnen brengen.'

En innovatieve ideeën zijn er. De makerspaces geven studenten het duwtje in de rug om hun ideeën ook echt uit te voeren. Ayensu: 'We bieden studenten een plek om te leren, maar ook vooral om te begrijpen waar ze mee bezig zijn. Zodra wij denken dat ze weten hoe de apparatuur werkt, laten we hen er zelfstandig mee aan de slag

advertentie



EEN BRON VAN KENNIS

Axiell ALM is de leidende leverancier van collectie management systemen, online publicatie en mobiele oplossingen. Adlib Bibliotheek is een professioneel softwarepakket voor informatiemanagement, kennismanagement en catalogusbeheer en wordt gebruikt in bibliotheken, mediatheken, documentatiecentra, (hoger)onderwijs, gezondheidszorg, juridische instellingen en bedrijven.

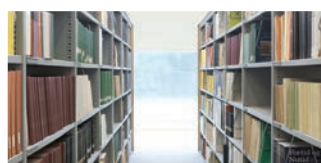
Adlib Bibliotheek voldoet aan alle gangbare standaarden. Een krachtige thesaurus, koppeling met digitale media en andere externe bestanden en thesauri behoren tot de standaardfunctionaliteit. Adlib Bibliotheek kan naadloos geïntegreerd worden met onze Archief en Museum modules, tot één compleet 'cross domain' systeem. Uiteraard kunt u Adlib Bibliotheek ook uitbreiden met uitleen-, tijdschrift-, bestel- & SDI modules en online services.

AXIELL ALM Netherlands BV
Postbus 1436, 3600 BK Maarssen
Nederland

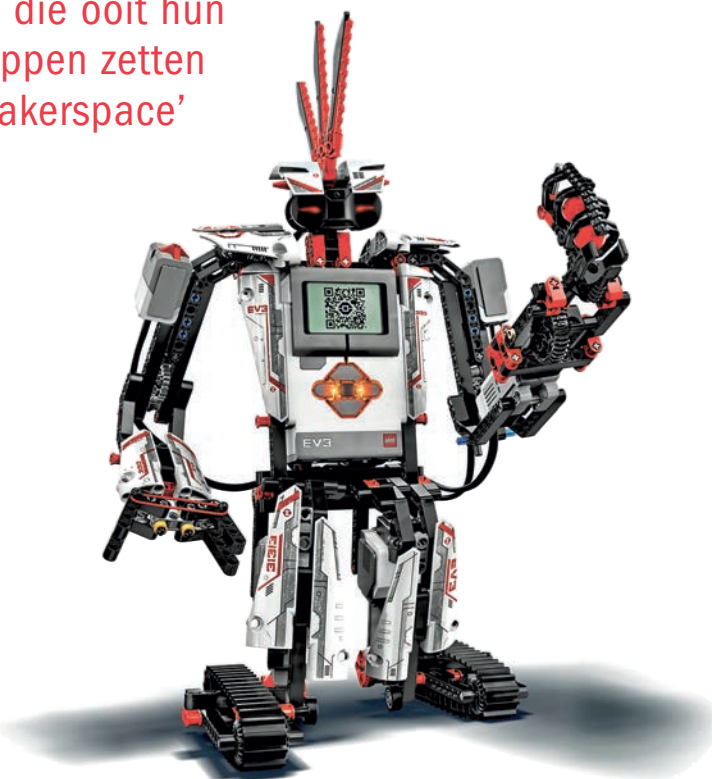
† +31 (0)346 58 68 00
ALM.sales@axiell.com
www.axiell-alm.com

AXIELL
ARCHIVE, LIBRARY & MUSEUM

Meer dan 2600 klanten gebruiken onze software wereldwijd, van academische collecties tot openbare bibliotheken!



‘Er ontstaan allerlei bedrijfjes, opgezet door studenten die ooit hun eerste stappen zetten in onze makerspace’



In DeLaMare Science and Engineering Library worden Lego Mindstorms Robotics-bouwpakketten uitgeleend

gaan.’ Ayensu’s collega Preston Tobery: ‘Veel studenten gebruiken 3D-printing voor hun studie. We zien bijvoorbeeld veel architectuurstudenten die de 3D-printer gebruiken voor bouwstructuren en onze softwareprogramma’s gebruiken voor het ontwerpen van gebouwen.’

Ook DeLaMare ziet veel innovatie en creativiteit. Colegrove: ‘In het begin was zo’n 70 à 80 procent van het geprinte 3D-materiaal iets wat al bestond; het ontwerp was van het internet gedownload. Nu zien we dat het overgrote deel gloednieuwe ontwerpen betreft.’

Colegrove: ‘Er ontstaan allerlei bedrijfjes, opgezet door studenten die ooit hun eerste stappen zetten in onze makerspace. Wij hebben in het afgelopen jaar zelfs drie studenten geholpen met het aanvragen van patenten.’ Zo vormen makerspaces de brug tussen academische theorie en werken in de praktijk.

Wow-factor

Adam Rogers, Emerging Technology Services Librarian, heeft zich voor de

Hunt Library makerspace van de Universiteit van North Carolina State laten inspireren door musea, zoals de MAKESHOP in het Pittsburgh Children’s Museum. ‘Als bibliotheek kunnen we veel leren van musea, vooral het creëren van ervaringen die vrijblijvend onderzoek en creativiteit aanmoedigen. Dankzij musea denk ik meer over onze bibliotheek als een plek voor informeel leren, naast ondersteuning voor formeel onderwijs aan de universiteit.’ ‘De makerspace heeft echt een “wow”-factor,’ aldus Rogers. ‘Studenten zijn zo trots op onze bibliotheek dat ze vaak hun vrienden of hun ouders meenemen om de ruimte te laten zien.’ Heeft de makerspace daarmee een vaste plek in de universiteitsbibliotheek weten te veroveren? In elk geval in de Verenigde Staten. Ayensu en Tobery van de John & Stella Graves Makerspace zijn optimistisch gestemd: ‘Wij verwachten dat veel Amerikaanse universiteiten de komende jaren gaan investeren in het oprichten van makerspaces.’

REACTIES

Via twitter vroeg de redactie of er in Nederland en Vlaanderen plannen zijn voor makerspaces in universiteitsbibliotheken. Dat leverde drie reacties op.

In 2012 las Elvira Caneda Cabrera, vakreferent bibliotheekwetenschap en projectleider bij de Universitaire Bibliotheken Leiden, over het Harvard Library Innovation Lab in de VS. ‘Ik vond de diversiteit in de samenstelling van de teams – van ontwikkelaars tot collectiespecialisten, van projectleiders en managers tot studenten – interessant. Op deze manier kan iedereen van elkaar leren. Een library lab is er niet alleen voor gebruikers maar ook voor de bibliotheekmedewerkers zelf. Ook het idee om zo je doelgroep te bereiken en de nieuwe kennis te delen met de rest van de wereld (via open access en open source software) sprak me heel erg aan. Inmiddels is het aanbod van tools, projecten en apparatuur in het Harvard Library Innovation Lab alleen maar toegenomen. Het idee is dus aangeslagen. Nu nog in Nederland’

De Universiteit Gent heeft een Library Lab, waar ondersteuning geboden wordt specifiek voor onderzoek in de Geesteswetenschappen met digitale componenten – *digital humanities* dus. Saskia Scheltjens, faculteitsbibliothecaris Letteren en Wijsbegeerte, geeft aan dat ze niet van plan zijn een makerspace in ‘traditionele’ zin op te zetten. Maar raakvlakken met makerspaces zijn in de toekomst wel een optie: ‘Als je een “makerspace” ziet als een ruimte waar naast 3D-printers en -scanners ook geëxperimenteerd kan worden met nieuwe technologie, zoals nieuwe types van projectie, schermen, tablets, printers, softwaretools, et cetera, in relatie tot onderzoek, dan willen we op termijn deze mogelijkheden wel graag verkennen in het Library Lab.’

‘Binnen de faculteiten van de TU Delft hebben studenten en medewerkers allerlei (geavanceerde) mogelijkheden om bijvoorbeeld 3D te printen of zaken te “maken”. Als TUD Library kunnen we daar momenteel niet veel extra’s aan toevoegen,’ zegt Marion Vredeling, programmamanager TUD Library. ‘Wel houden we de makersbeweging wereldwijd goed in de gaten om te zien welke inspiratie we eruit kunnen putten.’

Nieuwe selectielijst voor gemeentes

Op 28 januari ontvingen alle gemeentes van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een brief met de mededeling dat er een akkoord is bereikt over de nieuwe Selectielijst van archiefbescheiden. Belangrijk nieuws, want de Selectielijst is een van de meest gebruikte documenten bij afdelingen documentaire informatievoorziening van gemeentes en intergemeentelijke organisaties. Recordmanagers gebruiken de lijst bij het waarden en selecteren van archieven; zij biedt handvatten bij het toekennen van vernietigingstermijnen en geeft aan welke informatie permanent bewaard dient te blijven. De redactie van InformatieProfessional mocht alvast een blik op deze lijst werpen. Welke (on)mogelijkheden gaat de lijst bieden? En zijn gemeentelijke recordmanagers klaar voor de toekomst?



Evelien de Jonge *****

Het invoeren van het digitale loket voor burgers om hun zaken te regelen heeft de informatiestroom tussen burgers en de overheid snel gedigitaliseerd. Door in te loggen met DigiD kan de burger allerlei aanvragen doen zonder fysiek het gemeentehuis te hoeven bezoeken. De aanvraag wordt opgenomen in allerlei systemen, verwerkt, en na zes tot acht weken ontvangt de burger bijvoorbeeld een uittreksel uit de Burgerlijke Stand. Aan de achterkant betekent dit dat gemeentes anders moeten gaan werken. Elke aanvraag die binnenkomt, een zogeheten 'zaak', wordt apart behandeld en apart geregistreerd. Nu gemeentes de 'zaak'

als verwerkingseenheid hebben genomen, zullen zij ook anders moeten omgaan met informatieverwerking en archivering.

Roep om nieuwe selectielijst

De nieuwe digitale werkwijze maakt de roep om een nieuwe selectiemethode van het waarden en selecteren van archieven in de 21ste eeuw steeds luider. De huidige Selectielijst, die uit 1996 dateert, heeft tussentijds alleen kleine aanpassingen gekend door gewijzigde wet- en regelgeving. Deze selectielijst stamt dus uit het papieren tijdperk, toen gemeentes per dossier werkten:

'Zijn de recordmanagers er klaar voor?'

‘De huidige selectielijst stamt uit het papieren tijdperk’

een bundeling van alle aanvragen van één rechtspersoon.

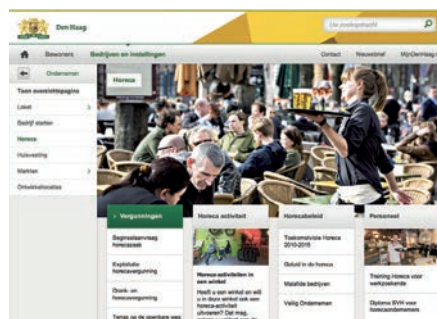
De oude selectielijst gaat uit van alle mogelijke documenten die een organisatie kan ontvangen of maken. De documenten worden individueel benoemd en gewaardeerd. Het is handig voor een papieren file om alles per dossier te ordenen; je hebt alles bij de hand. Zo kan het dossier van een horecalocatie zowel een drankvergunning als een rapport over brandveiligheid van het pand bevatten, alsmede een terrasvergunning en een bouwkundige keuring. Nadeel van deze werkwijze is dat de verschillende stukken in één dossier verschillende bewaartermijnen hebben. Digitale oplossingen zijn hiervoor veel beter geschikt.

Binnen het ‘zaakgericht’ werken neemt een ‘zaak’ de rol van het dossier over. Een zaak beperkt zich tot één werkproces: in het voorbeeld van de horecalocatie krijgt elk van de vier onderwerpen een eigen zaak, met de daarbij horende vernietigingstermijn. De nieuwe selectielijst ondersteunt deze nieuwe manier van werken. Verder maakt de lijst een onderscheid tussen documenten die gemaakt worden voor de eigen gemeentelijke organisatie en documenten die ontstaan bij communicatie van de gemeente met burgers en bedrijven. Omdat de oude Selectielijst nog uitgaat van dossiervorming en waardering op documentniveau, voldoet zij steeds minder aan moderne manieren van werken waar de digitalisering centraal staat.

viescommissie Archiveren en het VNG-bureau aan VHIC de opdracht gegeven om met ondersteuning van KING verschillende analyses uit te voeren. Er zijn 26 hoofdprocessen gedefinieerd. Voorbeelden van zo’n hoofdproces zijn bijvoorbeeld ‘plannen opstellen’ of ‘producten en diensten leveren’. Aan deze hoofdprocessen hangen generieke documenttypes (‘producten’ genoemd in de Selectielijst) als besluiten en onderzoeksrapporten. De waardering van de archiefbescheiden zal in de toekomst afhangen van de definitie die aan elk van de 26 processen gegeven wordt.

Het werken met hoofdprocessen maakt de Selectielijst compacter omdat veel specifieke documenttypes uit de lijst zijn ondergebracht bij hun generieke broertje. Dat maakt de lijst gemakkelijker doorzoekbaar en breder toepasbaar. Het gevaar is wel dat de lijst te breed kan worden geïnterpreteerd – met het toekennen van verkeerde bewaartermijnen tot gevolg. Recordmanagers moeten nu in staat zijn om documenten die ze eerder bekeken vanuit het deelproces te herleiden naar het hoofdproces, om zo tot de juiste bewaartermijn te komen. De naam van het document zorgt daarbij echter soms voor verwarring. Zo vallen een plan van aanpak voor een Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)-client en een structuurvisie nu onder dezelfde categorie.

De nieuwe selectielijst verschilt qua vorm zoveel van de oude, dat hij voor mensen die vertrouwd zijn met de oude lijst niet zomaar te gebruiken is. Om die reden hebben de makers – heel begrijpelijk – vanwege de duidelijkheid veel extra informatie in de huidige lijst opgenomen. Toch is het er niet overzichtelijker van geworden. Voor



Burgers en bedrijven regelen hun zaken online

Werken met de nieuwe lijst

Om tot een Selectielijst te komen die voor langere tijd bruikbaar is, hebben de Ad-

Hoe is de selectielijst tot stand gekomen?

VHIC heeft in opdracht van de VNG en de Adviescommissie Archiveren en ondersteund door KING diverse analyses uitgevoerd. Zo is in een trendanalyse onderzocht welke ontwikkelingen zich voor gaan doen binnen de maatschappij en (inter)gemeentelijke organisaties. Verder is er een risicoanalyse uitgevoerd, waarbij is gekeken naar de gevaren die informatieverlies met zich meebrengt voor een organisatie. Daarbij zijn de risico's opgesplitst in politieke, operationele, juridische, financiële en afbreukrisico's. Er is bijvoorbeeld gekeken naar het verlies van imago en gezag bij informatieverlies, en het gevaar van extra uitgaven door het verlies van financiële informatie. De risico's zijn verdeeld in vijf klassen voor het risicoverloop, waarbij het risicoverloop is ingeschaald van geen tot weinig risico naar onaanvaardbare risico's voor de organisatie.

Aan de hand van de aangegeven risicoklasse is een vertaling gemaakt naar de te hanteren bewaartermijn. Informatie waarbij het risico van verlies voor de organisatie als onaanvaardbaar is aangemerkt, krijgt een langere bewaartermijn mee.

Een systeemanalyse is gemaakt vanuit vier bestuurskundige paradigma's, te weten rechtmatig bestuur, presenterend bestuur, vervlochten bestuur en participierend bestuur. Gekeken is naar welke informatie deze paradigma's kunnen opleveren en hoe zij de reconstructie van de gemeentelijke activiteiten kunnen helpen. Die reconstructie is van belang bij het creëren van de context van archiveren. Gezamenlijk vormen de uitkomsten van deze analyse de basis van de uiteindelijke vorm van de selectielijst en de nieuwe bewaartermijnen die gehanteerd worden.

de bruikbaarheid zou deze informatie beter kunnen verhuizen naar de toelichting.

Automatisch archiveren met de nieuwe lijst

Veel zaaksystemen hebben de optie om automatisch te archiveren, een handige toepassing bij simpele processen waarbij de uitkomst voorspelbaar is. Zo wordt horecagelegenheden regelmatig gevraagd om de bij de gemeente bekende gegevens te controleren. Deze gegevens worden verwerkt of voor kennis aangenomen; verandert er niets, dan mogen ze na een jaar vernietigd worden.

Het probleem met de oude selectielijst is dat deze veel voorwaardelijke bewaartermijnen had, waardoor het automatisch archiveren van meer complexe zaken niet bepaald gemakkelijk was. In het eerder genoemde dossier van een horecagelegenheid zitten documenten met verschillende bewaartermijnen. Pas wanneer van al deze documenten bekend is dat ze niet langer nodig zijn, kan men overgaan tot definitief archiveren.

In een fysieke beheersomgeving kan men dossiers periodiek opschonen en bewerken. In een digitale beheersomgeving waarbij men zaakgericht werkt, is deze mogelijkheid er niet. Digitaal archiveren betekent tevens dat je de inhoud en metadata niet langer kan wijzigen. Hoewel dit de authenticiteit van het archief waarborgt, betekent het ook dat je niet eerder kunt archiveren dan het moment waarop het laatste stuk dit toestaat. Daar staat tegenover dat het permanent laten openstaan van zaken, vergelijkbaar met dossiers door ze tijdelijk weg te zetten, ook niet wenselijk is. Te veel medewerkers hebben dan toegang tot de informatie en het systeem zou langzaam dichtslippen.

De makers van de nieuwe selectielijst hebben dit slim opgelost: er wordt uitgegaan van het bedrijfsvoeringsbelang en hoe lang de documenten daarvoor bewaard moeten blijven. Vanaf het aanmaken van het document gaat de *primaire gebruikstermijn* lopen, waarbinnen de organisatie de documenten nog volop kan gebruiken. Na deze primaire gebruikerstermijn vervalt het bedrijfsvoeringsbelang en begint de secundaire gebruikstermijn: de semi-statische archiefstatus. De procesfase waarbij de gemeente het proces doorloopt en de primaire gebruikstermijn hebben vernietig-

gingstermijnen meegekregen die men kan optellen bij de wettelijke bewaartermijn. Op deze manier kan het digitale archiveringsproces makkelijker automatisch worden afgehandeld.

Dwingend

Voor gemeentes die (grotendeels) zaakgericht werken en daar hun ICT-infrastructuur en interne processen op hebben aangepast is het gebruik van de nieuwe Selectielijst een stap in de goede richting. Er zijn echter nog heel veel Nederlandse (inter)gemeentelijke organisaties die niet of nog maar deels zaakgericht werken. Voor deze gemeentes komt de Selectielijst te vroeg. Verder is de toepasbaarheid van de lijst op 'ouderwetse' archiefdossiers en individuele documenten discutabel. Nu de beschreven documenttypes op de selectielijst wegvallen en de processen worden samengevoegd, zijn organisaties bijna gedwongen om stappen in de richting van zakelijk werken te nemen. Als men bedenkt dat het organisatiebreed invoeren van zaakgericht werken gemiddeld één jaar duurt en dat de Selectielijst gaat gelden per 1 januari 2016, kan men niet anders dan tot de conclusie komen dat deze organisaties haast moeten maken.

Conclusie

De makers van de nieuwe Selectielijst hebben hun uiterste best gedaan om een lijst op te stellen die tegemoet komt aan de eisen die de digitalisering aan het werkveld stelt. Toch kan men zich afvragen of de Selectielijst nu niet te veel voor de troepen uitloopt en of dit niet tot informatieverlies zal gaan leiden. Door organisaties te dwingen het zakelijk werken te omarmen en structureel anders te werk gaan, kunnen er gaten in de archiefvorming vallen. Doordat bij zaakgericht werken veel verantwoordelijkheid voor het informatiebeheer bij de taakafdelingen komt te liggen

'Automatisch digitaal archiveren wordt gemakkelijker'

in plaats van bij DIV, zal er tevens een mentaliteitsverandering in de organisatie moeten plaatsvinden.

Nu de Vereniging Nederlandse Gemeenten heeft ingestemd met de Selectielijst 2016, zal er in de komende maanden een pilot draaien bij drie gemeentes. Naast de algemene inhoud en presentatievorm van de lijst zullen deze gemeentes de lijst gaan toepassen op enkele zelfgekozen processen binnen hun organisatie. Aan de hand van de pilotresultaten zal nog een laatste redactieslag voor de lijst worden gemaakt. Het is te hopen dat het komende jaar nog genoeg ruimte biedt om de lijst gebruikersvriendelijk te maken en om organisaties op het werken hiermee voor te bereiden. <

Evelien de Jonge is redacteur van IP.

Van zaak tot zaakgericht werken

Zaken, zaaksystemen en zaakgericht werken zijn termen die steeds meer ingeburgerd zullen raken. Doorgaans wordt een 'zaak' omschreven als een samenhangende hoeveelheid werk met een duidelijke aanleiding, en een van tevoren gedefinieerd eindresultaat waarvan de kwaliteit en doorlooptijd bewaakt moeten worden. Zaken worden aan processen gekoppeld door het gebruik van zaaktypes.



Foto: Ronald de Nijs

Bouwen op informatie

Informatieprofessionals kom je tegen op onverwachte plekken. Neem Jan Jaap Zijl. Hij werkt als informatiemanager Inventaris & Inhuizing nieuwbouw bij het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. In zijn functie komen de ziekenhuis- en de bouwwereld samen.

Ronald de Nijs *****

Tussen de gebouwen van Erasmus MC, gelegen in het hart van Rotterdam, reiken drie grote kranen naar de hemel. Ze verdragen dat er op het complex meer gebeurt dan medische activiteiten alleen. Hier verrijst in 2017 een gloednieuw, state-of-the-art ziekenhuis. De nieuwbouw komt pal naast het oude pand. Iets minder dan de helft ervan is in 2013-2014 opgeleverd en in gebruik genomen, ondertussen wordt er stug doorgewerkt aan wat het grootste ziekenhuis van Nederland gaat worden. Het nieuwe complex telt zo'n 10.000 ruimtes, verspreid over iets meer dan 200.000 vierkante meter.

Jan Jaap Zijl is als informatiemanager verantwoordelijk voor 'de inventaris en de inhuizing', of zoals hij zegt: de verhuizing en het in gebruik nemen van het nieuwe gebouw. In het verleden heeft hij als senior informatiekundige tot drie keer toe de bibliotheek van advocatenkantoor De Brauw Blackstone Westbroek geïntegreerd en verhuisd, maar zijn huidige werk is van een totaal andere orde. En: het betreft geen boeken. Zijl is verantwoordelijk voor het verzamelen en beheren van de gegevens voor de ruimte, inventaris en apparatuur voor het nieuwe ziekenhuis. Dat is heel iets anders, erkent Zijl. Maar als informatieprofessional voelt hij zich thuis bij het project nieuwbouw, dat valt onder het Programma Integrale Bouw van het Erasmus MC. In deze setting, waarin de ziekenhuiswereld en de bouwwereld samenkomen, kan hij zijn kennis van het structureren van informatie, gegevens toekennen, ontsluiten en metadata, opgedaan tijdens zijn

'In het begin moest ik alle informatie najagen'

opleiding BDI (Bibliotheek & Documentaire Informatie), goed gebruiken.

Gebouw als collectie

Het interview vindt plaats in het zenuwcentrum van de nieuwbouw, een tijdelijk gebouw dat te bereiken is via kruip-doorsluip-doorgangen. Regelmatig zal de vloer tijdens het gesprek trillen. 'Men is bezig om op het terrein een gebouw te slopen,' reageert Zijl kalmpjes. Hij werkt hier sinds 2010, een jaar nadat de eerste paal voor de nieuwbouw was geslagen. 'Maar de voorbereidingen zijn al in de jaren negentig van de vorige eeuw gestart.'

Samen met twee collega-informatiemanagers is Zijl verantwoordelijk voor alle informatie rondom de nieuwbouw. 'Je kunt het gebouw als een collectie beschouwen, waarbij wij verantwoordelijk zijn voor de ontsluiting van alle gegevens.' Een collega zorgt ervoor dat in de ontwerpfase de informatie gestructureerd wordt en wordt verspreid onder alle betrokkenen, zoals de gebruikers in het ziekenhuis, de architect, de installatieadviseurs en andere vakinhoudelijke specialisten. Het gaat hierbij vooral om documentbeheer en het voeren van de agenda om deze documenten bij elkaar te krijgen.

Zijn andere collega houdt zich bezig met de uitvoering; zij heeft als taak om alle wijzigingen van het gebouw die vanaf de ontwerpfase hebben plaatsgevonden, goed vindbaar te maken. Verder helpt een projectassistent met de database waarin alle gegevens een plek krijgen. Jan Jaap Zijl is de enige met een achtergrond in informatiedienstverlening en informatiemanagement ('al was het geen vereiste bij deze functie'); de anderen zijn het vak ingerold.

Zelf verzamelt Zijl de gegevens met betrekking tot de inventaris, waaronder alle apparatuur en de bijbehorende aansluitpunten. Al deze informatie is gevalideerd door de betrokken ziekenhuisafdelingen. 'In het begin moest ik al die informatie echt najagen. Artsen bijvoorbeeld moesten opeens gaan nadenken over hoe hun nieuwe operatiekamer er over een kleine tien jaar uit zou gaan zien. Dat is soms best lastig om je voor te stellen. Soms waren bepaalde gegevens nog niet bekend omdat de apparatuur nog moest worden aanbesteed. Ook gaan de ontwikkelingen in de medische techniek van bijvoorbeeld radiologie zo snel dat er in sommige gevallen op een later moment een keuze gemaakt wordt. Inmiddels zijn alle leveranciers bekend en kunnen we nu alle specificaties voor de inrichting aan de aannemer aanleveren.'

Het vastleggen van deze gegevens maakt ook controle mogelijk. Aan de hand van bijgewerkte tekeningen kunnen Zijl en zijn collega's nagaan of de aannemer bijstellingen in het ontwerp ook daadwerkelijk heeft meegenomen.

‘Over vernieuwingen denk ik graag mee’



BIM

Alle gegevens komen terecht in dRofus, een systeem dat speciaal voor de bouw is ontwikkeld. ‘We gebruiken de database vooral om de toekomstige gebruikers te informeren over de specificaties van alle ruimtes, zoals functie en afmetingen, en aansluitingen die in elke ruimte gerealiseerd gaan worden.’

Het liefst had Zijl gewerkt met een Bouw Informatie Model (BIM). BIM is het beste te omschrijven als een methodiek (filosofie), die zorgt voor een optimale informatievoorziening (creatie, gebruik, opslag, beheer en hergebruik) gedurende de gehele levenscyclus van een bouwobject. ‘Met dRofus kun je BIM toepassen, maar dan heb je de digitale bronbestanden nodig. En dat is bij de aanbesteding van dit gebouw niet afgesproken. We krijgen nu afgeleiden van de bronbestanden die door de aannemer worden beheerd: papieren “witdruk bouwtekeningen” en digitale bouwtekeningen van elke fase in de vorm van pdf’s en DWG/AutoCAD-bestanden. Daardoor zijn we steeds bezig met document- en versiebeheer.’

Willen de informatiemanagers weten hoeveel wachtkamers een bepaalde etage telt, dan openen ze een van die bestanden en slaat men aan het tellen. ‘Zoeken op bijvoorbeeld “wachtkamer” kan wel in de digitale bestanden, maar soms is de ruimte bijvoorbeeld “receptie” genoemd, dus dan vind je ’m niet. Als informatiemanagers

stemmen we nu de gezamenlijk te hanteren terminologie af met het grote aantal mensen dat aan dit bouwproject meewerkt. Da’s niet makkelijk.’

‘Omdat het project zo lang loopt, en mensen met veel documenten werken, die weer diverse versies hebben, kan het misgaan. Je kijkt naar de verkeerde tekening, het verkeerde overzichtslijstje van een afdeling. Met BIM zou je dit kunnen ondervangen omdat je altijd toegang hebt tot de bronbestanden.’

Wel zal BIM worden toegepast bij een nieuw project: de renovatie van het faculteitsgebouw op het terrein van Erasmus MC, waarvan de voorbereidingen in 2014 zijn gestart. ‘Met de betrokken partijen zijn inmiddels afspraken over BIM gemaakt. Als informatiemanager ben ik hier nauw bij betrokken, samen met een externe BIM-adviseur.’

MRI- of CT-scanner?

Hoe vond Jan Jaap Zijl als informatieprofessional zijn weg in de ziekenhuis- en bouwwereld? ‘Na vijf jaar zit ik hier nu heel relaxed, maar dat had je me daarvoor niet moeten vragen. Ik vond het vervelend dat ik op de inhoud echt niets wist; ik haalde bijvoorbeeld een MRI- en een CT-scanner door elkaar.’ Ook voelde hij zich in die beginjaren bij Erasmus MC niet langer verbonden met zijn oude (informatie) vakgebied, maar dat gevoel is omgeslagen. Het werk, waarvoor hij in de basis steunt op de kennis die hij twintig jaar geleden bij de BDI heeft opgedaan, heeft hem doen beseffen dat hij toch echt een informatieprofessional is. En hij plukt de vruchten van zijn werkervaring bij De Brauw Blackstone Westbroek: ‘Wat kennis over zaken als aansprakelijkheid, eigendom en auteursrecht komt van pas. Evenals hoe je mappenstructuren goed organiseert. Bij Erasmus MC organiseren alle projectteams hun mappen nu op eenzelfde manier, zodat de ene projectleider het zo kan overnemen van de andere.’

Bewegwijzering

Toen Zijl net een paar maanden bij het Erasmus MC werkte, kreeg hij de kans om ook projectleider bewegwijzering nieuwbouw te worden. ‘Het gaat niet alleen om het ontwerp en realisatie van de bewegwijzeringbordjes, ook moeten de routes naar

de afdelingen bepaald worden. Verder ben ik verantwoordelijk voor de plaatsing van de palen waaraan de borden bevestigd zijn. Dan is het zaak om uit te zoeken dat er geen vloerverwarming zit op de plek waar zo’n paal met schroeven de grond in gaat.’ Hij stuurt nu nog pdf-jes met opmerkingen over de bewegwijzeringbordjes naar het ontwerp bureau. ‘Maar waar we naartoe willen is dat we online de plattegronden van het gebouw kunnen bekijken. Daarop zijn de bordjes ingetekend, zodat we ze zelf kunnen aanpassen. Bovendien wil ik kunnen zoeken in dit systeem. Als straks de gebouwcodes wijzigen, dan kunnen we dat in één keer op alle borden aanpassen. Over dat soort vernieuwingen denk ik graag mee.’

Zo hoopt Zijl straks ook met een app door het ziekenhuisgebouw te kunnen lopen. In het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam kan het al: bezoekers krijgen een route naar een afdeling gepresenteerd op hun mobiel.

Visiedocument

Samen met zijn collega’s heeft Jan Jaap Zijl een visiedocument opgesteld over hoe de gegevensvoorziening van de gebouwen er op de langere termijn uit moet gaan zien. ‘We noemen dat het elektronisch gebouw dossier, een kapstok waar we alle digitale ontwikkelingen willen laten aanhaken. Wanneer je straks in een bepaalde ruimte van een gebouw staat, kun je op een tablet, mobiel of andere device alle informatie opvragen die betrekking heeft op die ruimte. Je kijkt bijvoorbeeld naar een muur en je weet dan of het een draagmuur is. Je weet ook of de brandcertificaten op orde zijn, of de filters van de airconditioning vervangen moeten worden en nog veel meer. Het *internet of things*, waarbij apparaten zelf informatie doorgeven, zal daar ook een rol bij gaan spelen.’

‘Dit is nog utopisch, want we hebben al die informatie wel, maar in eilandjes. Nu gaat het erom bruggen tussen al die eilandjes te slaan. Dat is handig voor de mensen die de gebouwen beheren, maar die kennis is ook strategisch van belang: wat kost het gebouw, hoeveel mensen werken er, hoeveel werkplekken hebben we voor deze mensen, et cetera. We gaan hier stap voor stap naartoe werken.’

Ronald de Nijs is eindredacteur van IP.

Geert-Jan van Bussel

COLUMN

Illegaal

Officier van Justitie Ward Ferdinandusse plaatste in de NRC van 15 januari een opiniestuk over het belang van de bewaarplicht van telecomgegevens. Bewaring van telecomgegevens, zo schrijft hij, is belangrijk bij misdaad- en terrorismebestrijding. Hij illustreert dat met voorbeelden van (zware) criminaliteit en met de jihadistische aanslag op *Charlie Hebdo*. Privacy

moet wijken om in dat soort gevallen doeltreffend te handelen. Ferdinandusse is niet de enige die zo denkt.

Maar speelt de bewaring van telecomgegevens wel zo'n grote rol bij misdaad- en terrorismebestrijding? Een adviescommissie van de Amerikaanse president concludeerde in 2014 dat ongericht bewaren van telecomgegevens geen aantoonbaar effect heeft op het voorkomen van terroristische aanslagen. De effectiviteit van de bewaarplicht voor die data is twijfelachtig. Ook bij de voorbeelden van Ferdinandusse spelen telecomgegevens nauwelijks een rol. Ze hebben niets voorkomen. Ze leveren geen bewijs. Bij *Charlie Hebdo*, zo zegt Ferdinandusse, hebben telecomgegevens de banden tussen de jihadisten aangetoond. Dat mag zo zijn, maar alleen doordat ze hun identiteitskaarten lieten liggen konden ze worden geïdentificeerd. Er is niets voorkomen door de bewaarde gegevens. Erg mager. Hoogst ineffectief.

Uiteraard is bewezen ineffectiviteit geen politieke reden om uitbreiding van de bewaarplicht af te wijzen. Begin februari stemde de Tweede Kamer in met een voorstel van het kabinet om onze inlichtingendiensten toestemming te geven ongericht alle internetdata die door kabels in Nederland worden verzonden,



‘Uiteraard is bewezen ineffectiviteit geen politieke reden om uitbreiding van de bewaarplicht van telecomgegevens af te wijzen’

Geert-Jan van Bussel is ondernemer en lector Digital Archiving & Compliance bij de Hogeschool van Amsterdam

af te tappen. Er werd in het debat nadruk gelegd op het waarborgen van privacy. De data mogen niet worden doorgegeven aan buitenlandse inlichtingendiensten. De bescherming van de privacy van de eigen burgers bij het ongericht opslaan van telecom- en internetdata speelde geen rol in het debat.

Het kwam niet aan de orde dat de Europese regelgeving waarop die bewaring gebaseerd is, *ongeldig* is. Het Europese Hof van Justitie heeft die regelgeving in een ongekende uitspraak in april 2014 in

zijn geheel ongeldig verklaard. Het Hof stelde dat deze ongerichte inbreuk op het fundamentele recht op privacy van Europeanen onacceptabel is.

Onze politici zijn geen knip voor hun neus waard. Ze weten dat deze nieuwe regelgeving in Europees verband illegaal is. Het bewaren van telecomdata van al jaren bekende potentiële aanslagplegers: mijn zegen hebben onze politici. Maar het ongericht verzamelen van telecomdata over en van iedereen schiet het doel voorbij: het leidt tot een data-infarct, slechts met rafelranden toegankelijk en met een averechts effect op het voorkomen van criminaliteit. De bewaarplicht is niet selectief, proportioneel en genuanceerd, zoals het Europese Hof stelt. Een smartphone geeft je hele leven door: alles wat je mailt, whatsapppt, zoekt, zoekt, deelt, telefoneert. Waar je bent. Wie je vrienden zijn. Hoe je sociale leven eruitziet. Wie je ‘one night stand’ is. Welke wachtwoorden je gebruikt. 15.000 meldingen uit één week documenteren je leven. 1984 lijkt dan dichtbij.

Volhouden dat het bewaren en gebruiken van telecomgegevens nauwelijks effect heeft op de privacy is volstrekt onhoudbaar. Het College Bescherming Persoonsgegevens denkt er net zo over, lees ik. Gelukkig.

<

GEZOCHT: KENNISDELERS VOOR KVAN-DAGEN

De KVAN-dagen-commissie is op zoek naar twintig gespreksleiders die nieuwe kennis, een vraag of een stelling bespreken tijdens een tafelgesprek op 8 en 9 juni in Amersfoort. Het thema is dit jaar: 'Kennis is kracht'.



Wat is een tafelgesprek? Tijdens een tafelgesprek gaan tien tot vijftien geïnteresseerden met elkaar in gesprek over een door de gespreksleider gekozen thema. De aanleiding van het gesprek kan zijn gelegen

in de actualiteit, of een specifiek onderzoek of project. Er vinden tien tafelgesprekken tegelijkertijd plaats. Een tafelgesprek duurt dertig minuten.

Hoe verloopt het tafelgesprek? De gespreksleider neemt vijf minuten de tijd om de aanleiding en het onderwerp uit de doeken te doen, waarna er 25 minuten overblijven om het onderwerp te bespreken. Na afloop schuiven de geïnteresseerden aan bij een volgende tafel; de gespreksleider blijft bij zijn eigen tafel en deelt zijn thema met een nieuwe groep geïnteresseerden.

Wil je tijdens de KVAN-dagen ook een tafelgesprek leiden? Stuur dan vóór 7 april een voorstel naar bureau@kvan.nl en vermeld daarin:

- * je naam en eventueel de organisatie waarvoor je werkt;
- * in een paar zinnen: de aanleiding, het project, het onderzoek etc.;
- * in een paar zinnen: het onderwerp (kennis, vraag of stelling) dat je wilt bespreken;
- * de dag van je voorkeur (maandag of dinsdag).

NB: Vermeld 'tafelgesprek' in de onderwerpsregel van je bericht.

Hoe wordt er geselecteerd? Er zijn voor zowel 8 als 9 juni tien plaatsen te vergeven. We selecteren op een goede verdeling tussen grote en kleine organisaties, geografische spreiding, diversiteit aan onderwerpen en – natuurlijk – op het belang van het onderwerp.

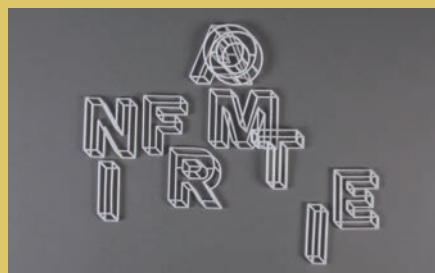
De KVAN-dagen-commissie behoudt zich het recht voor voorstellen af te wijzen of te vragen een voorstel aan te passen. De voorstellen worden beoordeeld op de inhoud, de relevantie in relatie tot het thema en de volledigheid. Voorstellen die na 7 april 2015 worden ingediend zullen niet meer in behandeling worden genomen.



THEMAWEEK 'ALLES IS INFORMATIE'

Van 20 t/m 24 april verzorgt de Vereniging SOD een themaweek rond de documentaire 'Alles is informatie'.

Sinds de première in november 2014 is de documentaire 'Alles is informatie' in verschillende settings aan een gevarieerd publiek getoond. Zo gaat de teller op het videokanaal Vimeo al richting de 2000 views. De Vereniging SOD vindt het dan ook tijd om samen met vakgenoten nog eens een nadere blik te werpen op documentaire. Daarom staat week 17 van 2015 in het teken van 'Alles is informatie'.



REGIONALE BIJENKOMSTEN

Op een drietal regionale bijeenkomsten zijn gedeeltes uit de documentaire te zien, om daarna in een rondetafeldiscussie de thema's te bespreken. Het doel hiervan is om concrete actiepunten voor de Vereniging SOD te formuleren. De gekozen thema's zijn 'de rol van de informatieprofessional', 'Information overload vs. Filter Failure' en 'Actieve openbaarheid van informatie'.

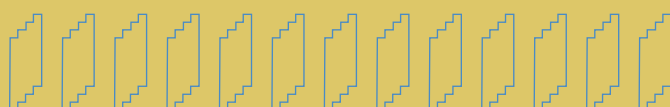
Na een selectie uit de documentaire zal een vakspecialist een korte toelichting geven, waarna aanwezigen kunnen reageren en de discussie aangaan.

De bijeenkomsten vinden plaats aan het einde van de middag op 20, 21 en 22 april in Groningen, Den Bosch en Arnhem.

LANDELIJKE BIJENKOMST

Een grotere landelijke bijeenkomst in Utrecht sluit de themaweek af. In een passende setting zullen de hoofdrolspelers, in een forumdiscussie, hun licht nog eens over hun uitspraken laten schijnen in een soort review van de documentaire. Daarnaast presenteren we de resultaten van de regionale bijeenkomsten plenair. Deze resultaten geven dan weer richting aan de activiteiten van de Vereniging SOD in de periode 2015-2017.

Meer informatie op de website www.verenigingsod.nl. Wil je de documentaire (nog) eens bekijken, ga dan naar www.vimeo.com/110982917.





KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

Biomedische informatiespecialisten kijken naar de toekomst

Niet alleen het informatievak, maar ook het zorglandschap verandert in rap tempo. Daardoor zijn de rollen en taken van informatiespecialisten in de zorg continu in beweging. De afdeling BMI (biomedische informatie) van de KNVI richt zich op de professionalisering van de informatiespecialist in de zorg.

In 2013 werden al grote stappen gezet in de vorm van de positioneringspaper 'De informatiespecialist op weg naar 2020' en het congres 'Professional vindt professional'. De ontwikkelingen gaan echter snel. Werd in 2013 nog gesproken over een mogelijke rol van informatieprofessionals bij de ontsluiting van informatie in elektronische patiënten-

dossiers, inmiddels hebben verschillende informatieprofessionals deze taak al naar zich toegetrokken.

Ook in 2015 concentreert de BMI zich op de veranderingen die spelen in en rondom het vak, zoals het ontstaan van regionale zorgnetwerken en big data in de zorg.

www.bmi-online.nl



Op 26 maart organiseert de afdeling BMI in de Rode Hoed in Amsterdam het congres 'Informatieprofessionals 2025: onbekende en ongekende mogelijkheden!'. Het is bedoeld voor informatieprofessionals in de zorg, hun leidinggevend en managers en overige geïnteresseerden.



Congres 'Informatieprofessionals 2025'

Voor het ochtendprogramma zijn drie inspirerende sprekers uitgenodigd: André Rouvoet (voorzitter Zorgverzekeraars Nederland), Nicky Hekster (Technical Leader Healthcare & Lifesciences IBM; zie Q&A elders in dit nummer) en trendwat-

cher Philip Idenburg (auteur van onder andere *Diagnose 2025* en *Diagnose zorginnovatie*). Zij bespreken elk vanuit hun eigen visie en positie de actuele ontwikkelingen in de zorg en de rol van de informatiespecialist hierbij.

Tijdens de pauzes kunnen deelnemers de exposanten op de informatiemarkt bezoeken. Het middagprogramma is exclusief voor BMI-leden. Geïnspireerd door de sprekers in de ochtend gaan ze aan de slag met de plannen van de afdeling BMI.

Voor meer informatie tinyurl.com/pnkcux8



Benjamin Wiederkehr: 'We delen veel kennis'

Benjamin Wiederkehr (1981) is managing director en medeoprichter van de Zwitserse ontwerpstudio Interactive Things. Dankzij het project Ville Vivante, waarin het mobiele verkeer in Genève is gevisualiseerd, groeide zijn studio uit tot een van de grootste van Europa. IP sprak met Wiederkehr over het project en informatiedesign.

Door: Niall MacKellar

Wat is Ville Vivante?

'De gemeente van Genève heeft samen met een telecomprovider onderzoek gedaan naar de manier waarop mobiele apparaten zich door Genève "bewegen". Daardoor kregen ze tevens een beeld van de wijze waarop mensen zich door deze stad bewegen. De uitkomst van dit onderzoek was een dik rapport. Onze studio werd gevraagd om de onderzoeksresultaten toegankelijk te maken voor het algemene publiek.'

'We hebben gekozen voor een expositie (villevivante.ch), waarbij we op een groot projectiescherm het mobiele dataverkeer van één week lieten zien. De visualisatie bestaat uit twee elementen. Je ziet zowel de mensen "bewegen" door de stad als de pieken en dalen in het dataverkeer.'

'Met deze visualisatie wilden we een algemeen beeld schetsen van de onderzochte situatie en tegelijkertijd moest het ook een artistiek beeld opleveren. Omdat we in de visualisatie geen exacte data weergeven, hebben we ook een serie affiches ontwikkeld waarin we inzoomen op data die we hebben gevonden in de dataset.'

Zo toont een van de affiches het dataverkeer in de verschillende wijken in de stad.'

Hoe ontwikkelt informatiedesign zich?

'Interactive Things is opgericht in een tijd waarin voornamelijk freelancers en niet zozeer ontwerpstudio's zich met datavisualisatie bezighielden. In 2009 begonnen we de studio met vier mensen (ontwerpers en ingenieurs) en dat aantal is inmiddels verdrievoudigd.'

'Elk land heeft nu wel een aantal studio's die zich specialiseren in informatiedesign. Er is dus concurrentie gekomen, al is die lang niet zo hevig als bijvoorbeeld bij grafisch ontwerpen. Eigenlijk zien we het ook niet als concurrentie. Eerder kunnen we spreken van een kleine gemeenschap die intensief met elkaar samenwerkt. Bovendien is er werk genoeg.'

In de wereld van informatiedesign wordt veel samengewerkt en veel kennis gedeeld. Hoe kun je dat verklaren?

'Op het moment dat wij met ons bureau begonnen stond Processing, een programmeertaal waarmee je onder andere datavisualisaties kunt maken, nog in de kinderschoenen. Niet veel later bracht het een revolutie teweeg. Er ontstond een mentaliteit waarbij iedereen elkaars werk ging gebruiken om daarmee een eigen visualisatie te maken. Dit was voor ons de reden dat we als studio zoveel mogelijk kennis en vaardigheden met collega's wilden delen.'

'We gaan allemaal naar dezelfde conferenties – om iets te leren of om er zelf te spreken en daarmee anderen iets bij te brengen. Er ontstaat dus interactie binnen deze kleine gemeenschap. De volgende, logische stap is om de kennis van anderen te gebruiken bij projecten als die kennis binnen je eigen studio niet aanwezig is. Deze ontwikkeling is vrij bijzonder. Reclamebureaus zijn bijvoorbeeld een stuk terughoudender als het om kennisdeling gaat.'

Hoe belangrijk is interactie in informatiedesign voor een studio die zich Interactive Things noemt?

'Veel van onze visualisaties profiteren sterk van een interactieve component. Natuurlijk is er bij ons zeker plaats voor statische visualisaties; ze hebben een bepaalde functie die niet altijd te creëren is met een interactieve visualisatie.'

'Wanneer je je beperkt tot het ontwerpen voor een computerscherm zijn er bepaalde voorwaarden waaraan je je moet houden. Toch bieden interactieve visualisaties zoveel meer om de informatie te kunnen begrijpen wanneer je dat met statische visualisaties vergelijkt. Zeker als het om zeer veel en zeer complexe data gaat. Door gebruik te maken van interactiviteit kun je de lezer als het ware sturen en focussen op een bepaald onderdeel. Je kunt een verhaal vertellen dat de lezer naar bepaalde inzichten leidt. Andersom kan de gebruiker hierdoor de dataset zelf verkennen en daarmee zelf bepalen wat hij wel en niet belangrijk vindt.' <

*Niall MacKellar
volgt de master
Information Design aan
de Design Academy
Eindhoven.*

RECHT OP INFORMATIE

Pssst: mokken met foto's van je kinderen

We mopperen wat af op instanties als Facebook. Ze gaan aan de haal met onze privacy en onze content! Tegelijkertijd doen we er zelf vrolijk aan mee. Intieme momenten? Eén klik en het is gedeeld. Dat geldt ook voor de foto's van onze kinderen. Die verkwanseling wilden ontwerper Yuri Veerman en journalist Dimitri Tokmetzis aan de kaak stellen met hun webwinkel Koppie Koppie.

Door: Raymond Snijders

De webshop Koppie Koppie verkoopt sinds half januari mokken met foto's van kinderen. Foto's die ouders op Flickr hebben gedeeld onder een Creative Commons-licentie. Auteursrechtelijk gezien mag Koppie Koppie dit doen. In tegenstelling tot bij Facebook, waar het eventuele commerciële hergebruik van datgene wat je uploadt in de algemene voorwaarden geregeld is, bepaal je bij Flickr zelf onder welke licentie – lees: welke voorwaarden – je je foto's voor een ander beschikbaar maakt. Enkele van de gebruikte Creative Commons-licenties staan iedereen toe de auteursrechtelijk beschermde foto's op Flickr te verveelvoudigen, bewerken en in deze situatie ook commercieel te gebruiken.

Koppie Koppie heeft foto's van kinderen geselecteerd die onder de meest ruime Creative Commons-licentie (CC-BY 2.0) op Flickr zijn gepubliceerd. De webshop mag die beelden dus gebruiken, mits ze aan naamsvermelding doet. Veerman en Tokmetzis hebben zich hier keurig aan gehouden. Daarmee staat het hun vrij om mokken met foto's van anderen kinderen te maken en deze te verkopen in hun webwinkel. Toestemming vragen is niet nodig. Maar het ligt iets complexer dan dat. Behalve het auteursrecht speelt ook het portretrecht een rol. Op het moment dat je een foto, waar een



persoon herkenbaar op afgebeeld is, opnieuw publiceert (hier: op een mok) kan die persoon daar bezwaar tegen maken. Tenminste, als er een redelijk belang tegen publicatie is. En dat hangt weer van een aantal criteria af, al zal bij commerciële exploitatie van kinderportretten de balans snel in het voordeel van de kinderen doorslaan.

Mocht het ooit tot een rechtszaak komen, dan wil dat niet zeggen dat de ouders meteen gelijk krijgen. Zij hebben zelf de foto's online beschikbaar gesteld onder een licentie die zo'n beetje alle vormen van hergebruik mogelijk maakt. Achteraf bezwaar maken omdat de (onvoorziene) consequenties je niet aangaan, helpt dan niet. Eens gegeven toestemming blijft gegeven, ook al bedenkt je je achteraf.

Uiteindelijk wordt de soep niet zo heet gegeten. Met een Creative Commons-licentie doe je namelijk

geen afstand van de portretrechten. De ouders hebben dus – onbewust – Koppie Koppie géén toestemming gegeven om de mokken te gaan verkopen. De aanname van Koppie Koppie – 'we are free to use these pictures in any way we want' – is niet correct. Zazzle, de leverancier van de webshopsoftware, zag de bui al hangen en sloot de webwinkel. Dat zal er mede voor gezorgd hebben dat na drie weken de teller van het aantal verkochte mokken op zeven is blijven steken.

Niet dat Veerman en Tokmetzis ooit geld hebben willen verdienen met anderen foto's. Hun initiatief maakt onderdeel uit van een campagne van Medialab SETUP om mensen te laten nadenken over wat er met hun foto's en andere content gebeurt online. En over de keuzes die mensen veelal onbewust maken door het accepteren van (ongelezen) algemene voorwaarden of het kiezen voor Creative Commons-licenties waar dat nou net niet had gemoeten.

Een bewustwordingscampagne over privacy is een uitstekend idee, zeker als die leidt tot beter nadenken over hoe je met je auteursrechten om wilt gaan. Zelf maak ik veel gebruik van foto's met een Creative Commons-licentie. Ik vind het, mede daarom, belangrijk om mijn eigen teksten en foto's weer te delen met anderen. Met de nodige zorgvuldigheid probeer ik er dan ook Creative Commons-licenties aan mee te geven. Het zou jammer zijn als anderen dat nu minder zouden gaan doen omdat ze de verkeerde lessen uit zo'n campagne trekken.

Ik moet toegeven dat ik zelf onmiddellijk de licenties heb gecontroleerd die ik op Flickr aan de foto's van mijn kinderen had meegegeven. Ik had het kunnen weten. Hun portretten sierden niet een van de bakers.<

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim.

AGENDA

7 t/m 15 maart ■
BOEKENWEEK 2015
■ www.boekenweek.nl

9-12 maart ■ WEEK VAN HET DIGITAAL ERFGOED
■ weekvanhetdigitaalerfgoed.nl

23 maart ■
INSPIRATIEDAG DIGITALE KLANTENKUNDE ■
Rotterdam ■ www.den.nl/agenda/bericht/4697

26 maart ■ VOGIN-IP-LEZING 2015 ■ Lezingen en workshops rond zoeken en vinden ■ Amsterdam
■ vugin-ip-lezing.net

1 april ■ E-DEPOT ONTWIKKELINGEN IN NEDERLAND ■ Conferentie van HCO, Nationaal Archief, Archief 2020
■ Zwolle ■ tinyurl.com/kjxb3cl

27-29 april ■
COMPUTERS IN LIBRARIES ■ SyncUp: Technology & Libraries for Community Success ■ Washington
■ www.infotoday.com/cil2015/

#IPLINGO

The Dark Web



Door: Edwin Mijsbergen

Begin februari werd bekend dat DARPA, het instituut van het Amerikaanse ministerie van defensie dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling van militaire technologie, onder de naam 'Memex' werkt aan zoektechnologie die websites en in-

formatie kan vinden die niet wordt geïndexeerd door reguliere zoekmachines. Het belangrijkste doel van het project is het opsporen van mensenhandelaren, die vaak actief zijn op zulke sites. Wat opvalt is dat veel media in hun berichtgeving over dit project de termen 'Deep Web' en 'Dark Web' als synoniemen opvoeren. Omdat de twee in elkaars verlengde liggen is dat begrijpelijk, maar niet juist. Je kunt dat donkere internet zien als een onderdeel van 'de diepe variant', maar ook niet meer dan dat.

Toen ik het verleden internetcursussen gaf omschreef ik het diepe web precies zoals hierboven: het deel van het internet dat niet kan worden gevonden door zoekmachines. Ik voegde er dan altijd het nooit bevestigde weetje aan toe dat Google waarschijnlijk niet meer dan tien procent van het gehele internet indexeert. Een voorbeeld van het diepe web is een beeldbank, vol foto's met beschrijvingen, waar een zoekmachine simpelweg niet bij kan, ook al zouden de aanbieders van

de collectie dat wel willen. The dark web kun je vereenvoudigd omschrijven als een diep web dat bewust is gecreëerd. Het gaat om informatie die is verborgen in afbeeldingen, broncodes of zoekboxjes, maar nog veel bekender zijn de websites die je alleen kunt bekijken met speciale software, zoals de browser van TOR. Bekende voorbeelden daarvan zijn Silk Road, The Hidden Wiki, Grams en – al jaren eerder – Freenet. Het zijn stuk voor stuk sites die het nieuws haalden omdat je er probleemloos en vrijwel anoniem drugs en wapens kon kopen, al dan niet met Bitcointransacties. Media die zulke websites omschrijven als het diepe web doen niets verkeerd, maar 'the dark web' zou beter, want preciezer zijn. Door dat begrip te hanteren voorkom je dat mensen op den duur brave bronnen gaan verwarren met online broeinen van criminele activiteiten. <

Edwin Mijsbergen is redacteur van IP en freelance informatiespecialist

ONDERZOEK

Tools voor open wetenschap

UtopiaDocs

Het heeft een tijd geduurd maar nu zijn ze er dan toch: speciale pdf-readers voor de wetenschap. Als je UtopiaDocs gebruikt om pdf's te lezen, krijg je in een aparte kolom veel handige informatie: de geformatteerde verwijzing naar het stuk, gebruikscijfers via Altmetric, en een literatuurlijst met aanklikbare referenties. Ook kun je, door een stuk tekst te markeren, doorzoeken naar gerelateerde literatuur (in PubMed, Google Scholar en Wikipedia). Vraag is wel of UtopiaDocs de concurrentie aankan met moderne reference management-systemen die ook ingebouwde pdf-readers hebben. utopiadocs.com <



Publons

Een andere praktische en voor vernieuwing van de wetenschappelijke communicatie belangrijke site is Publons. Hier kunnen wetenschappers peer reviews die zij hebben geschreven (al dan niet anoniem) claimen en er daarmee de credits voor krijgen. Dat is belangrijk bij subsidieaanvragen en sollicitaties. Het idee is ook dat wetenschappers dan meer zullen willen investeren in review-werk, waar de kwaliteit van publicaties van kan profiteren. Publons helpt zo mee wetenschap betrouwbaarder te maken en is een steun in de rug voor bewegingen als Science in Transition. publons.com <

**VOGIN
IP-lezing
2015**

Website & workshop op VOGIN-IP-lezing

Op zoek naar meer van dit soort tools voor open wetenschap? Je vindt ze op '101 innovations in scholarly communication' (<https://innoscholcom.silk.co>), een site die Jeroen Bosman en Bianca Kramer, beiden werkzaam bij de Universiteitsbibliotheek Utrecht, onlangs hebben gemaakt. Tijdens de VOGIN-IP-lezing op 26 maart in Amsterdam geven Kramer en Bosman een workshop over dit onderwerp (vugin-ip-lezing.net).

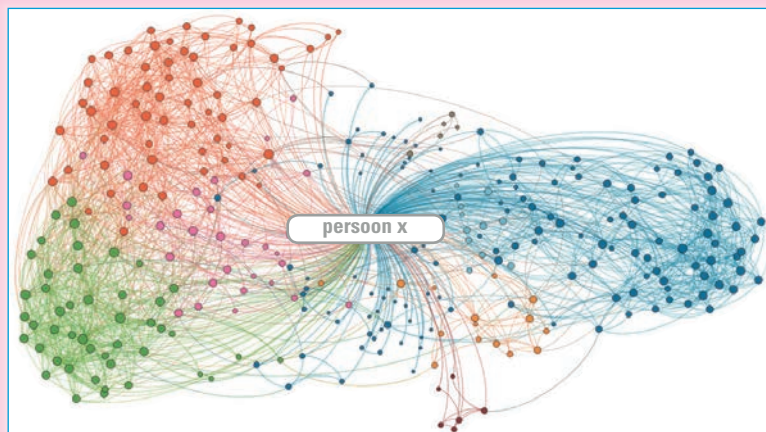
DAT ZOEKEN WE OP LinkedIn

LinkedIn is een profielsite voor professionals, die gebruikers nogal eens attendeert op vacatures waarvoor ze niet gekwalificeerd en zeker niet geïnteresseerd in zijn. Maar gelukkig is er ook een zoekfunctie waarmee je zelf naar banen en naar nog veel meer kunt zoeken. Recent is die zoekfunctie vernieuwd. LinkedIn is zelf nogal tevreden over het resultaat. Eric Sieverts kijkt of dat terecht is.

Door: Eric Sieverts

Zoeken in LinkedIn is niet zomaar voor iedereen weggelegd. Je moet een account hebben en ingelogd zijn, anders verschijnt er geen zoekvenster. De tekst in dat zoekvenster suggereert meteen al dat je vooral naar personen, vacatures en bedrijven kunt zoeken. Dat is inderdaad LinkedIn's core business. Maar achter die drie categorieën volgt nog '... en meer'. Wat dat meer is, blijft een beetje in het midden en is ook moeilijk precies vast te stellen. Van de tekst die mensen in hun persoonlijke profielen hebben staan, blijkt het meeste wel via zoektermen vindbaar te zijn, maar net niet alles. En het is ook niet erg systematisch wat er ontbreekt. Van in iemands profiel vermelde slideshares blijkt bijvoorbeeld de ene titel wel terugvindbaar, maar de andere weer niet.

Bij het zoeken krijg je gebruik te kunnen maken van AND, OR en NOT operatoren. En ook op exacte phrases zoeken is op



standaard manier mogelijk. Wat er gebeurt als je op twee woorden zoekt, zonder dat je daar een exacte phrase van maakt, is ineens weer heel raadselachtig. Je vindt dan meer dan met de exacte phrase – en inderdaad blijken de zoekwoorden vaak geen exacte phrase te vormen – maar toch weer veel minder dan met een AND operator.

Ranking en filters

Bij de ranking van zoekresultaten wordt gebruik gemaakt van de netwerken die mensen vormen via de 'connecties' die ze onderling zijn aangegaan. Eerst krijg je resultaten te zien van mensen uit je eigen netwerk, de directe connecties. Vervolgens de connecties van je eigen connecties (de tweedegraads). Dan de derdegraads en dan pas de rest van de wereld. Bij die tweede- en derdegraads kun je overigens wel te zien krijgen via welke connecties uit je eigen netwerk die verbanden lopen. Parametrisch zoeken is er ook. Via de linkerkantlijn kun je filteren op personen, vacatures en bedrijven, maar ook op de aard van aanwezige connecties, op locatie en op nog veel meer gegevens die gestructureerd in de persoonlijke profielen zijn vastgelegd.

Achterdeurtje voor Google

Als je ingelogd moet zijn om in LinkedIn te kunnen zoeken, komt natuurlijk de vraag op of Google de inhoud van de site dan wel kan doorzoeken. Dat blijkt het geval. Niet alleen dat LinkedIn-profielen altijd hoog ranken als je met Google op persoonsnamen zoekt. Ook op andere zoekwoorden vind je LinkedIn-profielen als je site:linkedin.com aan je zoekvraag toevoegt. Kennelijk heeft Google dus een achterdeurtje ter beschikking waarlangs ze het grootste deel van de inhoud van de site kunnen indexeren. Maar ook weer niet alles. Soms vind je met Google iets wel wat je met LinkedIn zelf niet kunt vinden. En soms komt iets er niet uit, wat LinkedIn juist wel kan vinden. Het achterdeurtje blijkt soms dus maar op een kiertje te staan.

Aan semantische markup blijkt LinkedIn nog niet te doen. In Google verschijnen geen 'rich-snippets'.

Zoeken in LinkedIn blijkt een wat wisselvallige ervaring, of je nu LinkedIn zelf of Google gebruikt. Zoeken op LinkedIn's 'core business' – persoonsnamen – lijkt in beide gevallen echter goed te gaan. <

Eric Sieverts is redacteur van IP en freelance docent en adviseur

URL	www.Linkedin.com
Booleaans combineren	AND OR NOT " " ()
Truncatie	nee
Speciale zoekvelden	ja (in advanced)
Advanced zoekscherm	ja (personen)
Parametrische filters	ja
Ook in Google	deels
Semantische markup	nee

LIFEHACKING

Research Highlights

Blijf als professional up-to-date op je vakgebied met de uitgeversafhankelijke app van Elsevier die gebruik maakt van de citatiedatabase Scopus.

Door: Leen Liefsoens

Als informatieprofessional en/of onderzoeker wil je altijd op de hoogte blijven van nieuw verschenen publicaties op je vakgebied. Diverse uitgevers spelen hierop in door hun publicaties toegankelijk te maken via een app. Voorbeelden van uitgevers die een eigen app aanbieden zijn Springer (SpringerLink) en EBSCO (EBSCOhost).

Het grootste nadeel van dit soort uitgeversafhankelijke apps is dat ze alleen resultaten laten zien van de eigen publicaties. En daar komt de app 'Research Highlights' van Elsevier om de hoek kijken. Alhoewel de app wordt aangeboden door één uitgever, krijg je toegang tot meer dan 20.000 peer-reviewed tijdschriften van verschillende uitgevers. De app is gekoppeld aan de citatiedatabase Scopus, ook een product van Elsevier, een uitgebreide wereldwijde en interdisciplinaire onderzoeksdatabase met samenvattingen en citaten van meer dan 5.000 internationale uitgevers. Het

opmerkelijke is dat je normaal gezien een duur abonnement moet nemen om toegang te krijgen tot Scopus, maar via Research Highlights kan iedereen toch gratis attenderingen uit Scopus ontvangen.

Via researchhighlights.elsevier.com installeer je de app op je device (iOS of Android). Na registratie kun je aangeven welke zoekwoorden, tijdschriften en auteurs je wilt volgen. Daarbij kun je gebruiken maken van specifieke zoekopties. Zo kun je bij zoekwoorden selecteren in welk veld, bijvoorbeeld titel of samenvatting, dit zoekwoord moet voorkomen. In je live artikelenoverzicht bekijk je de hoogtepunten en samenvattingen. De app herkent welke resultaten optimaal kunnen worden gelezen op je mobiele device of welke je beter op een groter scherm kunt lezen. Voor deze laatste kun je met een enkele klik een url verzenden naar je mailbox.

Wanneer je een resultaat opent via de app of de url wordt automatisch gecontroleerd of je de juiste rechten hebt, via bijvoorbeeld bibliotheeklicenties, om de inhoud te lezen. De uitgeversafhankelijkheid, de gebruiksvriendelijkheid en eenvoudige interface zijn de sterke punten van Research Highlights. Ondanks dat je dus niet automatisch toegang hebt tot de fulltekst van resultaten, zorgt het wel voor een mooi op maat en up-to-date overzicht van nieuwe publicaties. <

Leen Liefsoens is redacteur van IP en senior informatiespecialist bij de bibliotheek van de Haagse Hogeschool



Vincent Mentzel gastcurator bij Nederlands Fotomuseum

Voor de nieuwe tentoonstellingsreeks 'De collectie belicht door...' vraagt het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam steeds een gastcurator om een persoonlijke keuze te maken uit de museumcollectie. De Nederlandse fotograaf Vincent Mentzel heeft als eerste gastcurator beelden geselecteerd. De selectie laat zien welke rol fotografie speelt in het leven van Mentzel. Het zijn beelden die refereren aan zijn carrière als fotojournalist, die herinneringen oproepen aan bevriende fotografen of die simpelweg op zijn netvlies gebrand staan. De tentoonstelling duurt tot 15 juni. <



Verolme scheepswerf, Botlek, Rotterdam, 1962

Foto: © Aart Klein

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Garrelt Verhoeven werkt sinds 1 februari als hoofd Erfgoed en Cultuur bij de Universiteitsbibliotheek van de KU Leuven. Hiervoor was hij hoofdconservator Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam.

Je had als taak om met de Bijzondere Collecties een breder publiek te bereiken. Is dat gelukt?

'Jazeker, ik geloof dat we daarin zijn geslaagd, alhoewel het natuurlijk altijd nog beter kan. We hebben succes gehad met de focus op die gebieden binnen onze verzamelingen die ook voor een breder publiek interessant zijn. In de eerste plaats op het gebied van literatuur, onder meer met de verwerving van het "levend archief" van Arnon Grunberg; grafische vormgeving, met diverse exposities en het archief van Irma Boom, en ook met gastronomie met de aanwinst van de bibliotheek van Johannes van Dam, Joop Witteveen en Bart Cuperus. Evenementen zoals het *Amsterdam Symposium on the History of Food* en het *Gala van het Kookboek* zijn bedoeld om het gebruik van die collectie te stimuleren. Het bereiken van een breed

publiek is overigens geen doel op zich; we wilden juist een nauwe samenhang met zwaartepunten in de collecties en met wetenschap en onderwijs.'

Ook heb je de organisatie geprofessionaliseerd?

'In de loop van de jaren hebben we gebouwd aan een evenwichtige organisatie, waarin op alle gebieden gespecialiseerde kennis aanwezig is: van collectievorming en beheer & behoud, via ontsluiting, digitalisering, dienstverlening, exposities en evenementen tot en met communicatie.'

Wat ga je doen bij de Universiteitsbibliotheek van de KU Leuven?

'Eigenlijk hetzelfde als wat ik in Amsterdam heb gedaan, maar weer van voor af aan. Als hoofd Erfgoed & Cultuur bij de Universiteitsbibliotheek ben ik verantwoordelijk voor de bibliothecaire erfgoedcollecties,

maar ook voor de kunstverzamelingen en het cultuurbeleid. Het zwaartepunt zal in Leuven nog meer op het museale aspect liggen. De Universiteitsbibliotheek is een van de topattracties van de stad en heeft ook een grote aantrekkingskracht op internationale bezoekers en toeristen. Maar ook in Leuven is het zeer belangrijk om de organisatie in zijn geheel te beschouwen. Het is hier nog wel een "eilandenrijk" en het is ook mijn taak om alle mensen van erfgoed en cultuur dichterbij elkaar te brengen.'

Belangrijkste geleerde les?

'Dat is misschien wel het uitgangspunt om de bibliotheek te zien als een verzameling van collecties, die ook als zodanig in kaart gebracht moeten worden. Pas als je boven de collecties zweeft, kun je het landschap van de bijzondere collecties in kaart brengen. Ik ben daar in

Leuven ook onmiddellijk mee begonnen, al was het maar omdat ik dat inzicht zelf hard nodig heb.'

Wat wilde je vroeger worden?

'Bioloog! Maar na een half jaar biologie in Leiden ben ik er plots mee gestopt; 's morgen zat ik nog in het lab bij de fruitvliegjes, 's middags begon ik met de studie Nederlands. Nooit spijt van gehad.'

Waarom heb je voor je deze loopbaan gekozen?

'Ik ben in dit werk gerold en heb er erg veel plezier in om met veel en vooral ook veel verschillende mensen te werken.'

Wat is je favoriete site?

'Facebook. Sinds een paar jaar post ik vrijwel dagelijks berichten over mijn leven en werk en volg ook vele vrienden. Ik heb er tientallen interessante mensen door ontmoet en heb er zelfs heuse vriendschappen aan over gehouden.'

Je favoriete kookboek?

'*Antonius Magirus' Kookboek*. De eerste druk van dit Vlaamse kookboek verscheen in Leuven (!) in 1612 en het boek werd in 1655 en 1663 herdrukt in Antwerpen. Ik kon de editie uit 1655 verwerven voor de Bijzondere Collecties. Behalve dat het een heel bijzonder en zeldzaam boek is, is het ook een écht kookboek. De recepten zijn nog altijd actueel en bewijzen dat er lang voor de spuitjesgeur een rijke en gevarieerde keuken bestond in de Lage Landen. Het toeval wil dat ik nu in Leuven bezig ben om een exemplaar van de eerste druk uit 1612 te verwerven; het derde bekende exemplaar ter wereld. Het zou geweldig zijn als dat lukt.'

Heeft het papieren boek nog toekomst?

'Jazeker! Boeken zijn veel meer dan tekst: band, papier, typografie, afbeeldingen, et cetera vormen met elkaar een expressieve vorm die bepalend is en betekenisgevend voor de inhoud van het boek. In deze digitale tijden wordt dat onderschat.'

Vertel iets verrassends over jezelf.

'In mijn vrije tijd ben ik imker. Inmiddels ben ik de trotse bezitter van zes volken in evenzovele bijenkasten.' <



Naam en leeftijd

Garrelt Verhoeven (48)

Opleidingen

Studie Nederlands, specialisatie Boekwetenschap

Vorige banen en huidige baan

Projectleider digitalisering (Koninklijke Bibliotheek), conservator en hoofdconservator Bijzondere Collecties van de UvA en sinds 1 februari 2015 hoofd Erfgoed en Cultuur, KU Leuven

100 DAGEN

Lotte Sluysen heeft op 1 november 2014 haar functie als directeur/bestuurder van de Bibliotheek Zuid-Kennemerland (Haarlem en omstreken) verruild voor die van directeur van het Nederlands Uitgeversverbond (NUV). Hoe kijkt zij terug op haar eerste honderd dagen?

Diversiteit

'Het NUV is een paraplu-organisatie voor vijf uitgeversverenigingen: vak en wetenschap, educatief, tijdschriftmedia, nieuwsmedia en het algemene boek. Richten de publieksmedia zich vooral op nieuws en entertainment, bij vak en wetenschap en educatief gaat het steeds meer om grote portals met content en functionaliteit die de professional ondersteunen in zijn werk. Bij het NUV zijn de zaken belegd die de vijf verenigingen gemeenschappelijk hebben, zoals juridische, economische en sociale zaken. Een belangrijk onderwerp is auteursrecht en het beschermen van investeringen. Die diversiteit maakt mijn functie interessant.'

Omslag

'De uitgeversbranche zit midden in de omslag naar een nieuwe informatie-industrie. Het gaat daarbij niet alleen om de transitie van papieren naar multimediale producten, maar ook om een andere interactie met het publiek. De brancheorganisatie heeft als doel de ondernemers zoveel mogelijk te ondersteunen en daar wil ik graag een bijdrage aan leveren.'

Geleerde lessen

'Vanuit elke baan neem je wel iets mee. Zo heb ik bij Elsevier Science en bij ING geleerd grote veranderprojecten te leiden. Bij de Bibliotheek Zuid-Kennemer-

land heb ik de consumentenmarketing verder uitgebouwd en kreeg ik te maken met politiek en pers.'

Geen gescheiden werelden

'De openbare bibliotheeksector en de uitgeversbranche zijn voor mij geen gescheiden werelden, maar liggen in elkaars verlengde en versterken elkaar. Mijn nieuwe baan bij het NUV zie ik dan ook niet als een rare overstap. Beide organisaties zijn bezig met media en vernieuwing en hebben leden.'

Definitie uitgever

'Wat is vandaag de dag een "uitgever"? Uitgeverijen worden steeds meer mediatechnologiebedrijven. Kijk maar naar Sanoma met tijdschriften, websites en tv-programma's rond bepaalde merken. Tegelijkertijd geeft een bedrijf als Airbnb nu een papieren tijdschrift uit en begint Facebook een boekenclub. Het groeit naar elkaar toe. Ik denk dat we ons als brancheorganisatie anders moeten gaan noemen want niet elk lid herkent zich nog in de term "uitgever".'

Innovatie

'Als NUV willen we waar mogelijk innovatie in het vakgebied stimuleren. Zo was het NUV indertijd betrokken bij de bouw van het ebookplatform bij CB. Nu zijn we met de uitgevers van algemene boeken aan het kijken of we een bootcamp of incubator kunnen

beginnen. Via de NUV Academie organiseren we inspiratiebijeenkomsten en workshops, bijvoorbeeld over *programmatic trading* en mobiele data.'

Naar buiten

'Ik vind ik het belangrijk om het publiek te laten zien wat uitgevers doen en hoe zij waarde toevoegen. De lobbyactiviteiten zijn vaak juridisch

Jongeren aantrekken

'Ik heb de afgelopen honderd dagen vele leden en niet-leden gesproken. Uit die gesprekken kwam onder andere de wens naar voren om meer jonge mensen naar onze bijeenkomsten te trekken. Ook wil ik graag mensen uit aanpalende branches erbij betrekken. Denk bijvoorbeeld aan wat men de "creatieve media-industrie"



en ingewikkeld om uit te leggen maar daarnaast is er ook veel te melden. Weet het publiek dat de Nederlandse uitgevers in wetenschap en educatie vooroplopen in de wereld? Een grotere zichtbaarheid en openheid past in deze maatschappij.'

noemt, zoals web- en appbouwers en diegenen die met 3D-printing bezig zijn.'

Sexy vak

'Het uitgeversvak is sexy, interessant en spannend, omdat je het creatieve met het commerciële verbindt.'

Frank Huysmans

COLUMN

Zonder reporters zonder grenzen



Vierde staan we. Een plaatsje hoger nog dan bij het voetballen, waar we de Duitsers en Belgen voor ons moeten dulden. De mooie vierde plek op de 2015 World Press Freedom Index van Reporters Zonder Grenzen laat zien dat het in Nederland goed gesteld is met de persvrijheid. Goed, van 2002-2006 en in 2010 hadden we goud en van 2012-2014 zilver. Maar als van de 180 onderzochte landen alleen Finland, Noorwegen en Denemarken het nog ietsje beter doen, mag je tevreden achterover leunen. Journalisten en netizens – bloggers en twitteraars tellen ook mee – hebben hier weinig inmenging te vrezen van politiek, overheid, commercie en religie. Ze zien maar zelden een gevangenis van binnen en krijgen evenmin zweepslagen, vuistslagen of kogels te verduren. Een diversiteit aan groepen en stromingen is vertegenwoordigd in het medialandschap. De media zelf zijn transparant over hun werkwijze en staan open voor kritiek en weerwoord.

Dit nieuws las ik op 12 februari op NRC.nl. De pixels waren nog niet droog of er verscheen een nieuw bericht boven: 'Bijna helft Nederlanders krijgt nauwelijks of geen nieuws over woonplaats'. Het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek liet onderzoek verrichten naar de nieuwsvoorziening over woonplaats en regio. Daar gaat het niet bijster goed mee,

'Hooguit anderhalf modaal inkomen valt er uit reclamebanners te persen'

Frank Huysmans is redacteur van IP, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

vooral in gemeenten beneden de vijftigduizend inwoners. Een beetje stad had in de jaren zeventig twee of meer elkaar beconcurrerende dagbladen. Tegenwoordig mag je blij zijn als er één huis-aan-huisblad wordt bezorgd dat naast alle advertorials nog wat redactionele inhoud biedt over de gemeentepolitiek en het wijkgebeuren.

Ja, hoor ik u mompelen, maar er is toch wat voor in de plaats ge-

komen? Dichtbij- en 112-sites, evenals kritische en goed ingevoerde bloggers? Zeker, maar die kunnen het verschil niet maken, bleek vorig jaar uit onderzoek van hetzelfde fonds. De typische lokale mediaondernemer is een eenpitter. Die kan soms tijdelijk iemand in dienst nemen of een freelanceopdracht verstrekken. Het meeste werk rust op de schouders van vrijwilligers.

Het starten van zo'n lokale nieuwssite lukt nog wel. Als de nieuwigheid er na een jaar of twee, drie vanaf is, begint de overlevingsstrijd. Hooguit anderhalf modaal inkomen valt er uit de reclamebanners te persen.

Inhoudelijk is het ook armoe troef. De informatie beperkt zich doorgaans tot het recyclen van nieuws van persbureaus en bewerkte persberichten. Als er nog journalisten op de publieke tribune bij raadsvergaderingen zitten, zwermen er vijf tot tien keer zoveel voorlichters en woordvoerders omheen wier dagtaak het is de baas positief in het nieuws te krijgen en onwelgevallige publiciteit af te vangen.

Als dit de staat is waarin de lokale en regionale nieuwsvoorziening verkeert, is die vierde plek zo vreemd niet. Die belooft een land waarin de journalistiek in alle vrijheid kan opereren omdat er geen bedreiging meer van uitgaat. <

Karmac Groep

Pascallaan 68
8218 NJ Lelystad
Tel 0320-286969
info@karmac.nl
www.karmac.nl



De drie bedrijven die samen de Karmac Groep vormen, zijn uw partner bij duurzame oplossingen in document- en informatielogistiek. Door de jarenlange ervaring zijn wij uitgegroeid tot dé specialist op het gebied van informatielogistiek.

> BOEKEN- EN ABONNEMENTENSERVICE

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

Ilge Subscription Management

Postbus 87592
1080 JN Amsterdam
Tel 020-6441842
Fax 020-6444412
info@ilge.nl
www.ilge.eu



ILGE is al meer dan 25 jaar de meest persoonlijke, betrouwbare partner in abonnementenbeheer. Zowel openbare bibliotheken als medische en bedrijfsbibliotheken genieten van onze deskundige dienstverlening en scherpst mogelijke prijzen.

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl



information delivery

LM Information Delivery is al sinds 1972 een toonaangevende leverancier van informatiediensten. Een professionele klantenservice en geavanceerde technologische oplossingen vormen de basis van onze bedrijfsactiviteiten.

Van Dijk Zakelijk

Postbus 486
3990 GG Houten
Tel 088-2345900
Fax 030-6386958
klantenservice@vandijkzakelijk.nl
www.vandijkzakelijk.nl



Leverancier van vakinformatie. Laat het beheer over uw abonnementen-pakket en boekbestellingen aan Van Dijk Zakelijk over, en creëer voor uzelf overzicht en kostenbesparing.

> CONSULTANCY > ADVIESBUREAUS

Infomare

Postbus 333
4530 AH Terneuzen
Tel 0115-608699
www.infomare.eu

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> ICT DIENSTVERLENING

BeeSmart

Pieter Bruegelstraat 14
7731 SK Ommen
Tel 088-2337627
Fax 088-2337650
info@beesmart.nl
www.beesmart.nl



BeeSmart is een innovatief ICT-bedrijf met unieke oplossingen voor o.a. cashless dienstverlening, outsourcing, compleet beheerde diensten op het gebied van gaming en wifi, maar ook oplossingen voor printing en telefonie.

> INFORMATIEPROVIDERS > HOSTS

EBSCO Information Services

Postbus 204
1430 AE Aalsmeer
Tel 0297-386386
Fax 0297-386387
www.ebsco.nl

LM Information Delivery

Van Twickelostraat 13
7411 SC Deventer
info@LMinfo.nl
www.LMinfo.nl

> OPLEIDINGEN > CURSUSSEN > BIJSCHOLING

Erasmus Academie

Postbus 1738
3000 DR Rotterdam
Tel 010-4081839
info@erasmusacademie.nl
www.erasmusacademie.nl

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

GO opleidingen

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel 070-3512380
Fax 070-3549789
www.GOopleidingen.nl

HvA / Archiefschool

Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
Tel 020-5954788
www.archiefschool.nl

> PERSONEEL > WERVEN & SELECTIE > DETACHERING

Ingressus

Postbus 2341
3000 CH Rotterdam
Tel 010-2060260
www.ingressus.nl

Randstad/ProBiblio

Opaallaan 1180
2132 LN Hoofddorp
Tel 023-5546275
www.probiblio.nl/randstad

Reekx

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel 070-3000684
E-mail: info@reekx.nl
www.reekx.nl

> SOFTWARE

AXIELL ALM Netherlands BV

Postbus 1436
3600 BK Maarssen
Tel 0346-586800
Fax 0346-561655
www.adlibsoft.com

Infor Library and Information Solutions

Pettelaarpark 103
5216 PR 's-Hertogenbosch
Tel 073-6205222
Fax 073-6205298
www.vubis-smart.com

Librix

Postbus 102
7140 AC Groenlo
Tel 0544-471111
Fax 0544-465814
www.nedaplibrix.com

> UITGEVERS

ProQuest

The Quorum, Barnwell Road
Cambridge CB5 8SW
United Kingdom
Tel +44-(0)-1223215512
Fax +44-(0)-1223215513
www.proquest.com

Ook een vermelding
van uw bedrijf?

Bel Joop Slor
bij Recent op
020-3308998



Metadata

Mediaservice

Licenties & Support

Personeelsdiensten

Metadata

**Ingressus is de Nederlandse specialist
op het gebied van metadata voor bibliotheken.
Wij voeren graag projecten voor u uit. Via cursussen delen
wij onze kennis van RDA en MARC21.
Bel of mail ons voor meer informatie.**

010 206 02 60 | info@ingressus.nl | www.ingressus.nl

Onze kennismanager Peter Schouten heeft twee boeken over RDA geschreven.
Bestel ze via de Ingressus boekhandel op onze site.

INGRESSUS

